

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HANS BÖCHMAN MELCHIOR

HERLUFSHOLMS
TROFÄSTE OG HEDKJERE SON
BARNDOMMENS
MUNTRÉ VEN OG RETSINDIGE LEDER
NATURKYNDIGHEDENS
VARME OG VIRKSOMHEIT BEFORDRER
SATTE DISCIPLE OG VENNER DETTE
MINDE

Til Alinde

om

Herloviaaneren

Hans Bochman Melchior.

En Tale

af

Dr. Frederik Christian Sibbern,
Professor i Philosophien.

Med en Sang af Pastor Sophus Zahle, nogle Forerindringer
og et Titelkobber.

Kjöbenhavn.

Paa Forfatterens Forlag trykt hos Fabricius de Tengnagel.

Gaes hos Brummer, Gyldendals, Schubothes, Reitzel,
saint Dahl i Christiania og Glerup i Lund.

Kort efterat det uventede Budskab om Professor Melchiors Død paa Herlufsholm var naæt til Kjøbenhavn, kom Hr. Overauditeur Lassen (nu i Frederikshavn, By- og Herrederdsfoged) til mig med det Forslag, at udstede en Indbydelse til Subscription paa et Monument over den Afdøde. Vi blevne enige om at anmode een af hans forhenværende Medlærere, som han især havde hørt høi Agtelse for, og som vi vidste, paaskjønnede hans Værd, nemlig davarerende Professor i Theologien Fogtmann (strax efter udnevnt til Bislop i Ribe), om at deeltage i Indbydelsen med os, der begge havde været Melchiors Disciple. Følgende Indbydelse blev da udstedt og omdeelt, samt tillige indrykket i nogle offentlige Blad:

„Overbeviste om, at det Ønske er opstaet hos Mange, som kjendte afdøde Professor Melchior paa Herlufsholm, at hans taknemmelige Disciple og trofaste Venner, saavelsom andre, der have paaskjønnet, hvad denne Herloviañer utrætteligen virkede for den Skole, han helligede sit Liv, vilde i Forening oprette et Minde paa hans Grav, indbyde vi Undertegnede, herved til Sammenstud til dette Ønskes Opræaelse. Vi tilføie, at vi tillige have tenkt paa, dersom Bidragene skulde udgjøre betydeligt mere, end der udfordres til et Gravminde, der med en Simpleshed, som er i Overensstemmelse med den Afdødes Aland og Tænkemaade, kan forbinde den Skjønhed og Værdighed, som svarer til deres Følelser, der oprette det, da at anvende Overstuddet til at stifte et Legat, hvis aarlige Renter kunde bestemmes til eet eller andet, som kunde være til umiddelbar Nutte og Fornsielse for Disciplene paa Herlufsholm, og

„tillige bevare Melchiors Navn i levende Erindring, f. Ex.
„til Bedlige holdelsen og Udvældelsen af det Bibliothek for under-
„holdende Læsning, som den Afsøde selv havde samlet, og
„hvortil han gav de ham saa kjære Disciple Adgang.

„De Bidrag, for hvilken man tegner sig, kunne behageligt
„indsendes enten til Hr. Etatsraad Schonheyder i Roskilde
„eller til undertegnede Overauditeur Lassen. De, som finde
„Lejlighed til i deres Kreds at indsamle Bidrag, bedes at lade
„noiagtig Opgivelse af samme medfølge, paa det at vi kunne
„offentlig aflagge et tilfredsstillende Regnskab.

„Kjøbenhavn, i October 1831.

„S. C. Sibbern, N. Fogtmann, N. S. Lassen,
„Professor. Bisop. Overauditeur."

Medens Indbydelsesplanerne circulerede, havde vi efter Prof. Fogtmanns Afreise til sin Bestemmelse tilbageblevne To Død nok til at tage i Overveielse, hvad Slags Monument der maatte være at vælge, og derom at raadføre os med Andre, saavel skriftlig som mundtlig. Vi gjennengik ogsaa til denne Ende Assistentkirkegaarden udenfor Nørreport, og saae os om paa andre Steder, hvor Monumenter vare at see. Paa Ferslag, som i Omrids meddelettes os af Konstnere og Konstelfere i vort Bekjendtskab, fattedes det ei heller. Men til sidst forenede vi os i den Beslutning, at bede Billedhuggeren Prof. Freund at være betænkt paa en Tegning til et Monument over Melchior i den Art og Charakteer, som det af ham, der staar paa Dr. H. C. Gartners Grav paa den landmilitære Kirkegaard udenfor Østerport *). Vi tilsføiede, at vi derpaa ønskede anbragt et

*) Ingen Konstelser i Kjøbenhavn, som ikke kjender dette Monu-
ment, bor forsomme at see det. Især vil man vist erkende,
at det derpaa anbragte Basrelief: en Hygæa, som er falden i
Sorg, medens Slangen om hendes Stav snoer sig bort fra den,
kan stilles ved Siden af de bedste af Freund's øvrige Bas-
relieffer.

Basrelief, som kunde forestille paa eengang den Afdødes Kjærlighed til Børn og hans Alvor som Lærer. Men en lang Tid gik dog hen, førinden vi bestemt turde antage, at den Sum, der vilde indkomme, vilde blive stor nok til, at vi turde gjøre Bestilling paa Monument med Basrelief af Marmor. At faae det fuldendt i Løbet af Aaret 1832 var der ikke at tænke paa. Vi stillede vort Haab da til, at det vilde kunne blive reist i Printsen 1833. Men med et saadant Mindesmærke bør der dog ei hastes. At det kunde staae heelt færdigt en Tid lang i Kjøbenhavn, for at tages i Døsyn af Deelstagerne i Subscriptionen og Andre, syntes ogsaa ikke at være Mere, end hvad simpel Billighed og Ret fordrede. Og saa viiste det sig da snart, at der ikke førend hen i Sommieren kunde være at tænke paa at reise Monumentet. Vi meente da, eftersom vi dog længe havde tænkt paa at lade Monumentets Opstilling ledsages af en vis Høitidelighed, hvorved en Tale skulde holdes, at Melchiors Dødsdag, den 11 September, vilde være den dertil mest egnede Dag. Dette blev offentlig bekjendtgjort i et Avertissement af Undertegnede, der ved Hr. Overauditeur Lassens Afreise fra Byen til sit nye Embede havde af ham modtaget de til Regnstabet hørende Papirer og den i Behold værende Rest af det Indkomme, samt havde overtaget Besorgelsen af alt Tilbage-staaende. Jeg bekjendtgjorte tillige, hvor Monumentet var at faae at see, samt paa hvilke Steder Listen over de Bidragende og et foreløbigt Regnstab var henlagt til Eftersyn for Enhver. Det saaes af dette, at Udgifterne allerede næsten vare dækkede (Det Øvrige indkom deels førend, deels strax efter den følgende 11te September).

Det ved Hr. Assessor Nylands Godhed gratis fra Kjøbenhavn tilføres og siden opad Canalen transporterede Monument ankom formedelst mindre gunstig Wind ikke til Herlufsholm førend den 9de September om Aftenen. Det skal have været en Fornøjelse at see, hvorledes Disciplene, som nylig

vare komne af Lectierne, strax spændte sig for Kasserne og droge dem op til den sig i et lille Skovpartie paa en eenlig Banke saa smukt fordelende Kirkegaard. Dagen efter skulde Monumentet i al Stilhed reises og derpaa tildækkes; men det var Markedsdag i Næstved, altsaa Feriedag paa Herlufsholm. Disciplene undlodde ikke at flokkes paa Kirkegaarden, og, da Monumentet fornøiede dem, at kalde Lærerne og andre af Gaardens Personale til at see det, hvorved det maaстee kom til at gjøre nok saa megen Virkning paa disse, som om de ei havde seet det forend ved den høitidelige Afdækning, ved hvilken der vare Personer nok tilbage, som da saae det første Gang. Den paafølgende Dag, den 11te September 1833, var ifolge de af Hans Excellence Skoleherren (man tillade mig dette gamle danske og gamle Herlovianer-Udtryk) stætte Anordninger, ligeledes en Feriedag for Skolen. Fremdeles var, da Hans Excellence ønskede, at denne Dag maatte blive en sand Høitidsdag for Herlufsholm, og efterlade Virkningen af en saadan paa Herlufsholms Urigdom, en Deel af Omegnens Beboere, deels med Hensyn til de venstabelige Forhold, hvori de havde staat til Melchior, deels med Hensyn til de Kraa, hvortil Erkjendtlighed synes at give Ret, indbudten til at spise ved Skolens Bord samme Dag, med Disciplene, Rector samt Lærerne og Stiftelsens øvrige Embedsmænd. Tillige var bestemt, at alle De, som længere fra maatte indfinde sig — og man havde indrettet sig paa Pladser til ikke ganske Faa — skulde indbydes. Fra Kjøbenhavn og andetsted fra længere borte (f. Ex. fra Ringsted og Store Heddinge) kom ogsaa Adskillige, men Farre, end man skulde troet.

Talen holdtes af mig. Sangen var af Pastor Sophus Zahle, til en Melodie af Hostgildet, for at Toner, som havde været Melchior meget kjære, uagtet han ellers ikke var nogen stor Under af Musik, kunde gjenlyde paa denne hans Mindesdag. Det fornødne Accompagnement dertil af Instrumental-

musik var arrangeret af Musikklereren Hr. Brandt. Nogle Vers af Sangen blevet sjungne forend Talen, der holdtes i Gymnastiksalen i Enden af Skolebygningen; de to sidste Vers derimod blevet først affsjungne under Afdækningen ved selve Graven, efterat hele Førsamlingen — Taleren med den Afdødes Broder, Hr. Capitain Melchior, foran — havde begivet sig derud. Denne Deel af Høitideligheden endtes da paa den skønneste Maade; thi ogsaa Monumentet forfeilede ikke at gjøre en Virkning, som maatte have glædet Konstneren, hvis han havde været tilstede. Ved Bordet blev der siden naturligvis udtomt en Skaal til den Afdødes Minde. Zahles smukke Sang, hvorved han erhvervede sig mange Herlovianeres Tak, vil man finde astrykt bag efter Talen.

Forsiden af Monumentet, der er af Bremer Sandsteen, seer man paa det medfølgende Titelkobber, hvorefter man iovrigt ikke vil kunne bedømme dets Details. Paa Sidefladerne ere anbragte, paa den ene Side en Ørn, som er slaaet ned paa en Hare, paa den anden en Løve, som har anfaldet en Hjort: begge Dels uden anden Betydning, end den, at Gravmindet er reist for en Naturhistoriker (see Slutningen af Talen). Monumentet er omtrent 3 Alen høit, og staaer endda paa en Jordhøj, der reiser sig en fuld Allen op over den øvrige Flade, og skjuler det murede Fundament til Monumentet, saa at Beskuerens Øje omtrent er i lige Linie med Navnet eller med det Øverste af Basrelieffet. Dette, der er af hvidt Marmor, er 15 Tommer bredt, 12 Tommer høit. Ved Foden af Graven, der er beliggende længere inde, end den Brorsonse Begravelsesplads, nærmest ved denne, og i lige Linie med Raekken af Gravene fra Kaas's af, staaer et Bøgetraet, der breder sig ud over Graven og hen over Monumentet, som er opreist ved den modsatte Ende af Graven. Tæt under Bøgetraet kunde Monumentet ei reises, deels fordi et saadant ei tor staae ved Fodderne af Liget, deels

fordi tæt under et Bøgetræ et Fundament, der skal gaae ned i Jorden, ei kan anbringes, formedelst Traets Rødder.

Paa Forsiden staer følgende Indskrift, der, sjældent den kan læses paa Titelkobberet, dog til Bequemmelighed gengtages her:

Hans Bøchman Melchior
Herlufsholms
trofaste og nidsjære Søn,
Barndommens
muntre Ven og retsindige Leder,
Naturkyndighedens
varme og vitsomme Befordrer,
satte Disciple og Venner dette Minde.

Paa Sidesfladen til Venstre staar følgende Ord (af 2 Cor. 9, 6):

Hvo som saaer i Velsignelse,
Skal og høste i Velsignelse.

Paa Sidesfladen til Høire:

Sød i Grenaa *)
den 14de Mai 1773,
Discipel paa Herlufsholm
fra November 1784 til October 1790,
Lærer sammesteds
fra Mai 1797 til hans Dødsdag
den 11te September 1833.

Melchiors forskellige Ansættelser og Titler har man paa Gravstenen ikke villet angive. Den philosophiske Doctorgrad tog han 1801; naar han blev Overlærer, er af hans egen Herlufsholms Beskrivelse ikke at see; Titel af Professor fik han 1820. Egentlig ansat som Conrector har han aldrig været. Foruden hans Herlufsholms Beskrivelse (1822), hans de danske og norske Pattedyrs Naturhistorie (som nu er under Trykken) og hans Doctor-Dissertation: *Comparatio*

*) Hvor hans Fader var Præst.

inter commoda et incommoda educationis publicæ et privatae*), haves endnu af ham et Indbydelseskrift til at bivaane Festen paa Herlufsholm for at celebrere Herluf Trolles 300de Fødselsdag (Den 23de Mai 1816), indeholdende: Korte Efterretninger om Herluf Trolle og de fra Herlufsholms Skole dimitterede Disciple, samt — som jeg seer af den korte Nekrolog, der under 3die October 1831 var indrykket i Dagen (No. 235) — et Brev fra ham til Nyerup i Jens Kragh Hosts nordiske Tilstuer No. 21.

For Monumentet er til Hr. Professor Freym betalt 450 Rbdler. Sedler. Udgifterne ved Indbydelsens Trykning, til Avertissementer, ved Lægningen af Fundamentet til Gravmindet og dettes Reisning, Sangens Trykning m. M. have beløbet sig til 27 Rbd. 76 Sk. Indkommet er en Sum af 498 Rbdler. 81 Sk. (iberegnet det indsendte Sølv og Guld, forvandlet til Sedler). De Bidragendes Antal var, foruden de døverende Disciple, som indsendte under Et, 98 (Deriblant 5, som opholdt sig i Grønland, og fra disse allene kom 46 Rbdler.). Et slutteligt Regnskab har jeg, tilligemed den fuldstændige Liste paa de Bidragende, indlagt til Eftersyn for Enhver hos Gyldendals og Reitzel. 21 Rbdler. 5 Sk. ere altsaa blevne tilovers. Der er blevne meget tankt paa at anvende disse til at beskytte Monumentet mod Veirligets Indflydelse om Vinteren. Men intet Apparat har man funnet udfinde dertil, hvorved man kunde sikre sig for at udsætte Monumentet for større Beskadigelse, deels under Opreisningen og Borttagelsen Efter- og Føraar, deels ved at give en mulig Storm større Lejlighed til at anrette Skade, eller Fugtighed til at samle sig, f. Ex. naar Monumentet blev omvundet af Maatter. Denne lille Pengesum ligger da hen. Foreløbig er betænkt, at Indskripterne engang skulle udfyldes med Sort, og maastee det hele Monu-

* Om disse tre litterære Arbeider af Melchior er handlet i Talen.

ment engang overstryges med en fin Oliefarve med Undtagelse af Basrelieffet, der da mueligen kunde bestryges med en reen Olie, som kunde drikke sig ind deri; hvilket dog ei burde skee, saalenge Monumentet er nyt. Afværgelsen af den brændende Soels Virkning om Sommeren ovenpaa vedvarende stark Regn er egentlig det Vigtigste. Hvad der til Monumentets Bevarelse kan skee, skal med Forsigtighed blive iagttaget.

Nu har jeg da kun at omtale den Mindetale over Melchior, som jeg hermed udgiver, men som ikke er holdt saaledes, som den her læses, hvilket man vel allerede vil slutte sig til af dens Længde.

Da det var afgjort, at jeg skulde holde en Mindetale over Melchior, meente jeg, at det turde være bedst, at gjøre et Førsøg paa, ved en nogenlunde individuel Skildring af ham, som han var i Liv og Færd, at lade et Billede af ham igjen opstaae for Tilhørernes Sjælsspie, og saaledes ret egentlig at tale til hans Grindring. Et Portrait af ham havde ikke været at faae; thi et Silhouet, som lignede nogenlunde, var kun for Den, som havde seet ham; hvad der ellers kom frem, lignede enten slet ikke, eller var dog for ufuldkomment, til at en Konstner, som ikke havde kjendt ham, deraf kunde gjøre Noget. Et Portrait i aandelig Forstand kunde man derimod sole sig opfordret til at give. Jeg kunde nu vistnok kun give det ufuldkomment, men jeg meente dog, at jeg maatte prøve paa det. Efterat jeg var færdig, læste jeg min Tale for een af hans foruds Disciple — og det een af hans nærmeste og kæresteste — samt for een af hans forrige Medlærere, som var og endnu er i København. Den Første var saa vel tilfreds, at han lod mig troe, at Førsøget turde være lykkedes ganske vel; den Anden hørte allerede med mere Kritik; men der blev dog ei Meget at rette. Ankommen til Herlufsholm den 9de September maatte jeg imidlertid snart erkjende, at min Tale var bleven for lang

til at holdes, som den var. Jeg udelod da, og trak sammen, og Talen varede nu ikke længere, end at Adstillinge, sem siden fik at vide, at den skrevne havde været større, mente, jeg ikke havde behøret at gjøre den saa fort. Demi lovede jeg da nu ogsaa, at lade den trykte heelt, som den var skreven. Men mangen Bemærkning, jeg endnu strax samme Dag, især efter Middagsbordet, fik at høre haade til Bifald og til Indrendring, indgav mig strax den Tanke, at arbeide videre, og gav mig allerede noget fornødent Forraad dertil. Mere fik jeg, da jeg, hjemkommen til Kjøbenhavn, talte med flere af Melchiors ældre og yngre Disciple om ham, lige til nogle af de yngste, ja angaaende visse Punkter saa at sige samlede Stemmer. Thi Skildringens Sandhed var og maatte blive Hovedsagen. Endelig sendte jeg den saaledes allerede paa ny gjennemgaaede Tale i Afstrift til et Par Herlovianere. De, som saaledes have hørt Talen foreløses, eller have læst den, ville da, og deriblant da ogsaa Den, til hvem jeg sidst sendte den, idet jeg havde besluttet at lade hans nøagtige Gjennemshyn og paalidelige Stemning haade i Henseende til den Afsøde og til mig være mit sidste Tilhold, ikke undres over at modtage den, ei blot med en Mængde i det Øvrige indarbeidede Tillæg, men og med visse Forandringer af det forhen Nedskrevne. Jeg har gjort Alt, for at jeg kunde leve et Arbeide, der saa meget, det var mig muligt, kunde svare til Det, jeg ønskede, det skulde være.

Men herover er da nu en meget lang Tid gaaet hen. Naar man vil spørge mig, hvil jeg har tøvet saa længe, saa kan jeg vel anføre, at over hine Manuscriptets Forsendelser til fjerne Steder gik lang Tid hen, at ligeledes Titelkobberet ikke blev færdigt, førend flere Maaneder efter September 1833. Men Dette er dog ikke nok. Thi hindret mig i at udgive Talen for et halvt Åar siden kunde det allene ikke. Hvad der opholdt længere, var at jeg, efterat have samlet saa Meget, som nu blev at lægge til Det, jeg havde, følte Nødvendigheden af at

XII

bie, til jeg fandt Otium (Tid og Ro), samt Sindsstemning til, at komme tilbage i den hele Sjælens Sysselsættelse med Billede af Melchior, hvori jeg havde levet, da jeg skrev Talen første Gang. Jeg maatte saa at sige bie, til jeg levede mig ind i den samme Tilstand igjen, og kunde lade den raade i mig og fylde mig paa Ny flere Dage uafbrudt. Kun saaledes kunde jeg være i Stand til at fuldende det Begyndte retteligen. Men den allermindste Muse lader sig lige saa lidet styrne, som den største, naar der ingen pressende Nødvendighed er. Herover gik da Tiden hen, til midt i denne Sommer; og siden kom endda Heden, som holdt mig i en lang Tilstand af Uoplagthed, for hvilken jeg, da Ferien var nær, holdt det for rettest at give ganske efter, hvori jeg ogsaa troer at have gjort Det. Skjont Talen var færdig og Trykningen begyndt, kom da Arbeidet i Staae. Andet kom senere ind imellem, og nu er det først, jeg minder mig selv om, at jeg dog ikke skulde have ladet dette Aars September indtræde, uden at den fandt Arbeidet færdigt og offentliggjort; men jeg maa nu dog nojes med at naae saa vidt, inden den gaaer til Ende. — Dette være da sagt til min Undsthdning hos Dem, som have ønsket at løse Talen, og som jeg har ladet vente saa længe.

Kjøbenhavn, den 3die September 1834.

Fr. Chr. Sibbern.

Det var dyb Guds frygt og from Kjærlighed til Fædrenelandet, som fremkalde den Beslutning, der gav denne Stiftelse sin Silve, og dens højhertede Stifter, dens ødle Stifterinde, have ikke undladt ofte og af inderste Hjerte at nedbede Herrens Belsignelse over den. Belsignelse er ogsaa i Aarhundredernes Løb mangfoldigen bleven den til Deel. Vel har den maattet prove Jordelivets Wilkaar paa mange Maader, vel lære os de historiske Beretninger, som netop den Mand, hvis Minde vi idag høitideligholde, har givet os, at den stundom har været underkastet haarde Skæbner; men de lære os tillige, at den tor lignes med en Mand i kraftig Alder, som vel kan have mangt et haardt Stod at kæmpe med, ja til en Tid kan bukke under derfor, men som snart reiser sig atten, og træder frem paa Ny med frisk Livsfylde. Træde vi ind paa disse Pladse, imellem disse Bygninger, hvor, omgiven af en frodig Natur, en frodig Ungdom rører sig, saa see vi end den gamle Klosterbygning at hæve sig herligst og anseeligst i Wert; vi see, at det var den, hvorfra Alt gif ud, og det er endnu den, hvori Alt, hvad deri kan faae Rum, trænger sig sammen. Men vi see nylige venlige smilende Bygninger at klynge sig i Kreds trindt om den. Det Nye har ikke fortrængt det Gamle, og det Gamle har ladet Rum til det Nye. Og saaledes finde vi det og, naar vi see ind i Stiftsens Indre. Til en ærvoerdig Fortid har en frisk og virksom Nutid knyttet sig, for at en i sin Grundvold fast, i sin Udfold-

ning livelig Fremtid kan udvikle sig deraf. Den hellige Lovsang, som gjenlyder Morgen og Aften, minder om, at den fra Fædrene nedarvede Gudsfrugtens Aand skal hvile over denne Stiftelse først og sidst, og at Herluf og Birgittes Sonner tidligt skulle indvies i de Tolelser, som først og sidst vorte sig i disse Wedles Hjerter. Men see vi ind i Læresalene, da finde vi ikke blot dem at være nye; ogsaa i Læregjentstandene og Læremethoderne er meget Nyt, som Tiderne nu føre det med sig. Ogsaa her maatte det friske Nye knytte sig til det grundfaste Gamle. Skulde Herluf Trolles Stiftelse holde ud i Tiderne, saa maatte den og gjøre Fremskridt med Tiderne. Den vil da og fremdeles, saa haabe vi, staae fast, og vil gaae fremad, som Tiderne ville fordre det. I denne Forviøning ville vi leve; og er der nogetsteds Mangel eller Brost, da ville vi ei fersage. Hvad der forhen er skeet, tor vel skee fremdeles, at der med Betenkjamhed bliver overvejet og holdet til Raade, at der med Kraft bliver handlet, indtil den forrige fulde Styrke vindes igjen. Jeg tor vel netop paa Melchiors Mindesdag udtale saadanne Ord; thi viistnok var han, under de mange Skjæbner, dette hans kjære Herlufsholm havde at udholde, ofte misfornojet; men altid talede han dog som Den, i hvem der er Drivt til at handle, og altid handlede han, som Den, der lever i Tillsid til Livet og til Mennesketheden, og i saadan Tillsid lever og handler Enhver, som handler med Kraft. Spørge vi om det Vigtigste, spørge vi om Frugterne, da see vi, at dette Herlufsholm bestandigen vedbliver, at sende Ynglinge til Hoiskolen, hvoraf det har Glæde og Ere.

Men overveie vi, hvad der hører til de første og væsentligste Belsignelser for en saadan Stiftelse, da maae vi dertil allerforst regne Dette, at der derhen komme Mænd, som leve og virke for den, aarvaagen og forstandigt, varmt og kjærligt, og utrettelige til alt Godt. Hvor meget denne Belsignelse er blevsen Herlufsholm til Deel, maa vel denne Dag levende minde os om; thi, som vi maae erkjende, at det Liv, som Melchior hengav til at leves for dette Sted, paa mange Maader var til sand Belsignelse for det, saa kunne vi ikke i Tanken gjennemlebe de mange Aar, han her levede, uden at maatte sande, at saadan Belsignelse igjennem flere ypperlige Mænd rundeligen er falden

i denne Stiftelses Lod. Men hvad jeg dernæst strax maa fåsie til som Noget, der er en hoi Besignelse for en Stiftelse, som denne, er Dette, at der hersker en god Land; og en god Land har i mange Aar hersket paa Herlufsholm. Det maatte den med Glæde blive vaer, som kom hertil, og saae ind i den hele indvortes Forfatning; det maa Den vide og bevidne, som i mange Aar har kjendt dette herlige Sted.

Denne gode Land spores i Meget. Men Et er der, hvorved min Betragtning især skal dvæle i dette Diblik; Et, som er saa gledeligt for den Beskuende, som mørkeltig for den Betenkende. Hvo har ikke fra sin Barndom af hort Fædrenelandskjærligheden pris? Hvo maa ikke føle, af hvilken Betydenhed det er, naar det hele Fædreland gjenlever i hver enkelt Borgers Bryst, og naar Alt, hvad der vedrører dette store Hele, bevæger ham, som traf det hans egent inderste Selv? Men som nu dog Enhver midt i dette store Hele har denne og hün mindre Kreds, som han i Sæerdeleshed tilhører, og for hvilken hans Hjerte slaaer med en særdeles Barme, saa finde vi, at Herlufsholms Sønner, hvor de saa drage hen, vide om Landene, og hvor lange saa Tiderne ere, som henrandt, siden de forlodette deres Barndoms aandelige Fostersted, vi finde, at de hønge ved Herlufsholm med en Kjærlighed, som var det dem et fælles mindre Fædreneland midt i det store Fædreneland. Hvor lyder ikke det Navn: Herlovianer tilstrekkelende i enhver Herlovianers Øre? hvor er det ikke, som var det Signalet til at knytte sig til hinanden, når den ene Herlovianer mødes med den anden, færnt eller nær, saalænge der endnu er Sjæles Ungdom tilbage hos dem? I Sandhed denne Herlovianer-Følelse maa vel faldes den Betenkendes Øpmærksomhed værd; thi denne Deeltagelse vidt omkring blandt Herlovianerne, denne Tiltrækning, som Alt, hvad der minder om dette Sted, udover paa dem, er vist ikke af ringe Betydenhed med Hensyn til den gode Stemning, som her paa selve Stedet er at vedligeholde. Fra hün Land, som bevæger de Fjørne, gaae som Stromme af Livsluft ud, til Næring og Drægelse for det Liv, som flammer i de Nærørende.

Men er der Nogen, hvem vi med al den Vægt, vort Hjerte lægger i Ordet, maae falde en Herlovianer, saa er det ham, hvis

Minde vi i Dag høitideligholde. Ja, naar hin Herlovianer-Følelse, jeg nærnedede, er os dyrebar, har da ikke netop han været Den, som især ved sin hele Virken og Leven har oplivet, udbredt, fastnet den? Holdt han ikke sjært og nør et trofast Venstabsforhold vedlige med mangfoldige af sine fordums Disciple, saavel som af sine fordums Medlærere, et Venstabsforhold, som altid var rede til at vise sig i Gjerning? Var det ikke ham, som til alle Tider — jeg kunde sige baade Nat og Dag — tog imed enhver som Gjæst ankommende Herlovianer, som man tager imod en gammel god Bekjendt? Var det os ikke, hvor vi modte ham paa vore Weie, i Hovedstaden eller andensteds, som om vi saae Herlufsholm selv for os? Og hvor meget virkede han ikke til det Samme ved den Deeltagelse, hvormed hans Herlufsholms Beskrivelse ventedes, forend den kom, og modtoges da den kom.

Om ham altsaa, om Herlovianeren, den trofaste og nidskjære Herlovianer, Hans Bschman Melchior, skal jeg tale i Dag, paa denne Dag, da han for to Aar siden endte den Række af Aar, som han saa ganske havde levet for dette Sted, der hans hele Liv igjennem var Gjenstanden for hans fuldeste Hengivenhed. Han havde levet sig ind i denne Kjærlighed fra sin tidlige Barndom af, medens han i 6 Aar var Discipel her i Skolen. Det blev ham derpaa, da han naaede de Aar, at den unge Mand, efter fuldendt Forberedelse, skal træde ud i Verden, for at virke, det blev ham da forundt at vende tilbage til dette samme Sted, for at virke for det. Herom samlede sig nu hans trofaste Iver, og han forblev her og virkede for denne samme ene Gjenstand, trolig og gjerne, sit hele Liv igjennem, i 34 Aar. Og det ikke fordi han her flettes ind i en anseelig Stilling, eller fordi her gaves ham betydelige Livsvilkaar, hvad Livets udvortes Goder angaaer. Han fandt her kun saadanne, som hans Kjærlighed til dette hans Herlufsholm maatte give Glands, Tiltrakning og Betydenhed. Hvad han derimod faldtes til nærmest at udrette, det udrettede han fuldkommen. — Det blev hans nærmeste og første Kald at undervise i en Klasse af Videnskaber, som forhen ikke havde været Gjenstande for Underviisningen i de lærde Skoler. I ingen Skole

bleve de tilsammentagne lært i et større Omfang, end her, uden at der toges et uforholdsmæssigt Antal Timer til dem; og de Disciple, som gik herfra, vare i disse Videnskaber saa vel underviste og dannede, at de ikke blot folte den gode Virkning deraf for deres nærmeste akademiske Åar, nei, at de kunde have Godt deraf deres hele Levetid. Men saa stor en Deel, end Dette var af hvad han var for Herlufsholm, saa var det dog kun en Deel deraf. I alle Henseender folte han Trang og Drivt til at virke for dette hans ejere Hjem, og paa mange Maader virkede han til Bedste for det, paa mange Maader bar hans Streben og Birken Frugt. Saa at vi vel paa denne Dag for to Åar siden kunde have sagt til ham: „Ja! Melchior! Du kan døe, thi Du har levet. Efterretningen om Din Død vil, som et elektriskt Slag, gaae igjennem alle Dine Herlovianere. Med Forbansens Udtryk ville de Ord: „Melchior er død“ gjenlyde fra Mund til Mund i blant dem. Men det Udtryk, hvormed de ville udtale dem, vil vidne om, hvad Du var dem. Og hvad Du var Dem, vil nu med dobbelt Kraft reise sig op i Deres Sjæle. Nu vil Din Personligheds inderste og bedste Gehalt, som den gik igjennem Dit hele Livs altid redebonne og nidsjære Birken, nu vil den troede heelt og reent ud for Dine Efterladtes Hje, og naar Du ikke mere er blandt dem i Tiden, vil Du dobbelt leve for dem i Grindringen!“

Netop paa denne Dag ville vi da høitideligholde vor Melchiors Minde; dog vi som med en Sørgefest, nei, med en Mindefest, der har sit Glædelige. Der har i Århundredet hersket det Sind og den Skik i Christenheden, at man høitideligholdt en dyrebar og hellig Mands Dodsdag som hans aandelige Hødselsdag. Da paa denne Dag for to Åar siden Melchior gik bort i Doden, da gik han for os over i Mindets, i Historiens, i det Ideens Rige, som er et Gjenfødelsens Rige for alle Dem, det optager. I Historiens Rige sagde jeg; thi dette Herlufsholm har i Sandhed sin Historie, og hvo der lever i den, han lever i Danmarks, han lever i Tidens Årbsoger.

Men idet jeg nu skal tale om ham, forudsiger jeg ikke, at det er Zaknemmelighedens Stemme, som vil blive hørt. Jeg kom som

Discipel til dette Sted Naret efter, at han var kommen hid som Lærer; jeg veed derfor af glædelig Erfaring, i skjonne herlige Dage i min Barndoms og første Ungdoms Liv, hvad han var for den ankomende, for den til Bistand trængende, for den sig udviklende Discipel, og de Følelser af Hengivenhed for ham, som dengang dybt næredes hos mig, bevarede deres Virkning mit hele Liv igjennem, medens jeg bestandigen vedblev at bevare den bedste Venstabsforstaelse med ham, og ofte besøgte dette Sted. Jeg skulde ikke heller have turdet tillade mig at føre Ordet her paa denne Dag, dersom jeg ikke delte de mange ham af Hjertet hengivne Herloianeres Følelser for ham. Enhver her ankommende Discipel, enhver tiltrædende Lærer, og hvo som ellers kom til dette Sted, for at leve og virke her, fandt i ham, naar intet ganske Særdeles traadte imellem, en beredvillig Hjælp som hed, en til alle Sider opmærksom Understøttelse. Maar det gjaldt, var han en ivrig, paapassende, altid bered Ven for sine Venner, dem han havde mange af; hans Telesse for dem var meest levende i Virksomhed, og derfor var han let og snart færdig til at overveie, tale og skrive for dem, hvor han oinede Noget, som kunde fremme dem i Det, de sogte. Taknemmelighedens Ettemime maa da vel være den, som fører Ordet i Dag. Thi den vil ikke fortære Sandhedens. Ikke heller kan der fattes mig Grund og Stof nok til glædelig Omtaale; thi hvo der paa saadan Maade var saa Meget for saa Mange, han maa i Sandhed have været Meget. — Men af den erkendelige Discipel, af den skjonsomme Ven, er det især at fordre, at han skal stue ind til Det, som hørte denne mærkelige Mandes indre og hele Tilværelse til, at han skal adskille det fra Det, som blot tilhørte det øste forvirrende og hildende Øieblik, og at han igjennem dette skal kunne trænge ind til højt, som til den rette Kjærne.

Men ville vi nu stille os ham for Øie, som han var i sit hele Væsen, ville vi betragte hans Personlighed fra det rette Standpunkt, da maae vi gaae tilbage til den Tid og den Tids' Land, i hvilken den Periode af hans Liv faldt, som dannede ham til Det, han blev. Dog! til ret Opklaring maae vi endnu gaae noget længere tilbage. Tanke vi os da ind i Siderne, som de vare for et hundrede Åar siden,

saa see vi Christendommen da endnu at herske i Gemyterne paa gammel Vis; man spører overalt, at man er i et christeligt Samfund af det Slags, som Reformationen saa kraftig fremkalde; Alt bører endnu Præg deraf, Alt bører Vidne derom. Men efter Midten af det forrige Aarhundrede see vi denne Tid efterhaanden at fortænges af en anden, hvori en ganske anden Aand begynder at tale. Det hører ikke herhen at nævne Alt, hvori den store Forskjellighed lægger sig for Dagen. Kun Noget deraf maa jeg her høre frem. De moraliske Forestillinger undergik en stor Forandring, ei hos viøse Gransker allene, men i Gemyterne i det Hele. Det egentlige Christelige trængtes tilbage i Sjælene; istedetfor at forhen den Tanke herskede, at man skal gjøre det Gode, fordi det er Guds Willie, og hvad Ens eget Wel an-gaaer, lade sig sin Saligheds Sag være magtpaalliggende, tenke paa sin Sjæls Frelse, og leve med det andet Liv for Hie, saa traadte nu efterhaanden den Forestilling frem, at vi skulle gjøre det Gode, fordi det er til vort eget Bedste, og dette Bedste søges især i et naturligt sundt og godt Welbefindende, efter de jordiske Forholds og Vilkaars Medfor. Livet paa denne Jord toges især som Livets rette Hjem, og eget Welvær blev stillet op som Hovedsagen; sjønt de blide og velviltige Folkesers Virksomhed ansaaes for det væsentligste Stykke deri. Men imod en saadan for Moraliteten efterhaanden slappende Sindsretning, reiste sig senere, henimod Aarhundredets Slutning, en mandigere, kraftigere Tænkemaade. Igjennem Philosophen Kant udtalte den sig især med Styrke; dog kom den til Mange, og blev kraftig i Mange, som ikke videre gave sig af med hans eller med nogen Philosophie. At Pligten skulde gjores af reen Agtelse for Pligt allene; at man, for at bringes til at gjore det Gode, ikke behøvede Andet, end at erkjende, at det burde saa være: Dette var den Være, som nu trængte sig frem. Hverken i et Høiere forlangte man en Støtte, eller i et Lavere et Motiv. — See vi nu hen til disse den rene Pligts og Pligtførelsес Mænd, til disse det kraftige Forstands- og Fornufriges Talsmand, og hvad der fra dem gik ud, saa see vi, at disse maatte især være de Tidsalderens Mænd, til hvis Kirke, saa at sige, vor Melchior i sin kraftigste Ungdom maatte føle sig dragen hen, om han

end uden Virvel aldrig gif ind i deres Philosophie; med dem maaatte hans hele Charakteer bringe ham til at dele Overbeviisning. Her maaatte hans Tro finde sit Hjem. Her maae vi soge den Himmel, til hvilken han skuede op.

Men ret finde vi først den Plads, hvor vi have at stille ham hen, naar vi af hünt det forrige Aarhundredes sidste Halvdeel udhaeve et andet Hovedpunkt. Vilde end i hüm Sid Mange gjøre Om-sorgen for det egne Bel her paa Jorden til Grundvolden, saa er det dog ei overeenstemmende med Menneskets Natur, især ei i den Følefestamme, hvortil vi henhøre, at han skulde lade Alt i sin Streben og Handlen dreie sig om ham selv. Vor Natur driver os til at meddele; vi begjære noget Andet, end os selv, at leve for. Man maa, saa meget man vil, prædike den Lære, at vor egen Lyksalighed er Det, for hvis Skyld vi skulle gjøre Alt, hvad vi gjøre; man maa, saa meget man vil, opstille den som det Maal, vi stadigt skulle have for Die: en saadan Lære folger vor Natur ikke: den driver os til at leve i et større og for et større Heelt. I tusindveiis see vi Menneskene, saasnart de opflamines ved en Idee, at glemme sig selv i den Gjen-stand, som fylder deres Sjæle; i tusindveiis see vi Beviserne for, at Mennesket holder en dyb Drift til at leve i og for Det, som skal komme, ikke ham selv, men Andre tilgode, om vi end vistnok maa til-staae, at det hører til det Ejeldnere, at denne Drift kommer til at herske i et Menneske med den Grad af Kraft og Styrke, hvori den herskede hos vor Hedengangne.

I denne Henseende mode vi nu, i Eiden fra det forrige Aarhundredes Midte af, det Mærkelige, man kunde vel sige det Under-fulde, at jo mere Tanken paa Christus og hans Nige trængtes tilbage i Sjælene, ja hos de Fleste efterhaanden svandt hen i Intet, desto mere syntes Ædelsen for hver Mindste blandt Dem, han har kaldet sine Brodre, at stige, desto mere levende blev Jveren for at tale og handle til Bedste for Dem, som syntes mest underkastede Tryk og unaturalig Evang, og at opleste dem til en renere, friere menneskelig Tilværelse.

Men to Glasjer af menneskelige Væsener vare der, til hvis Bedste den opvakte og udvidede Menneskefolelse især begyndte at virke. Det

var de laveste Folkeklasser, dog især Bonden, som, dyrkende Jorden, i forkuet Forfatning, syntes lidet at nyde Godt af Jordens Frugter; og det var dernæst Børnene, som syntes at kunne og burde føres til at leve og aande i et friskere Element. Det er den naturlige menneskelige Frihedsfolelse, vi her mode; men vi see den her i sine meddelende Virkninger. Det var ikke sig selv, det var de Andre, som den sig selv i sin Frihed følende Tanker, den sig selv i sin oploftede Stilling følende adelige og højtstående Mand arbeidde paa at forstaffe Friheden's Guder. Men til denne Frihedsdrift knyttede sig en ret virksom pædagogisk Drift. Saa maa jeg kalde den; thi ei blot Barndommen's, ogsaa Almuens Opdragelse, Dannelsse, Udvikling lede de mange præsellige Mænd sig være med Alvor magtpaalgiggende. Men sætte vi os nu ind i, hvad hine Tider i disse Henseender være og fremkalde hos de Bedre og Bedste, da mode vi her vor Melchior igjen med al hans Tankemaade og Handlemaade. Han var indtil sine sidste Dage en Mand fra hine Tider, og han var som en af de bedste blandt hine Tiders Mænd. For Bonden kom han kun lejlighedsvis til at handle, men altid folte han levende for ham, og viste det i Gjerning, hvor Lejligheden var; eg de Forhold, hvori han kom, da han kaldtes til at delstage i Godsets Bestyrelse, fremkalde den endda ei saa sjeldent i de senere Aaringer. For Barndommen derimod kaldtes han til at leve og virke ganske og aldeles, og han levede og virkede for den med Liv og Ejel, i hine Tiders paa eengang frie og strenge Aaland. Besjælet af de Ideer og Anskuelser, som Tidsaanden — friere og omhyggeligere — havde fremkaldt, og bragt mange af Sydsjællands Pædagoger deels til at udtale med Barne og forfolge med Yver, deels til at sætte i Værk og bringe til Udforselse, gjorde han tidligt et Hovedstudium af Pædagogeniken, og de derhen horende Skrifter udgjorde i de første Aar, han var Lærer paa Herlufsholm, en anseelig Deel af hans den gang ellers vistnok kun lille Bogssamling.

Men som han tidlig varmt tog Deel i sin Tids Bestrebelser i denne Henseende, delte han lige saa tidlig en anden Streben, som ogsaa var traadt kraftig og livlig frem. Ved Siden af hin Menneskefolelse, hin Menneskefriheds- og Menneskeomsorgs-Folelse, udrift-

lede sig, fra det forrige Aarhundrededes Midte af, en friere og friskere Sands for Naturen og en dræbende Stræben til at virke for Naturvidenskaberne's Udbredelse. Hine Mænd folste levende den store Vigtighed af, at lade Naturens Underfuldhed i Stene, Planter og Dyr op-lade sig for den sig udviklende Ungdom, og at gjøre den bekjendt med Naturens Lov, og de vare varme i deres Iver for denne Sag, som i deres Iver for hün anden. Hos Mange stod en dyb religiøs Stemning i nær Forbindelse hermed, idet de mente, at de burde lede den oprakte og modtagssomme Barndom til at erkjende og beundre Skaberen i Skabningen. Andre holdt sig til den livelige Natur allene, som vores Melchior, hvis Lyst og Glæde det var at følge Naturen i alle dens livfulde Ytringer, især i Dyreverdenen og i Barneverdenen. Men hertil kom hos ham tillige, ved en lykkelig Forening, hvad der juft ei altid er forbunden hermed, en ægte Sands for Mathematik, en sand Gave til deri at være Lærer efter den strenge Euklidiske Methode. Thi var han ikke i den Grad Mathematiker, som han elskede og dyrkede Physik og den beskrivende Zoologie, og hørte det ham derfor maaßke ikke til at danne egentlige Mathematikere *), saa hørte det ham derimod aldeles til, at undervise saaledes i Mathematik, at denne Undervisning maatte blive af den Fortanden skjærpende og dannende Virkning, for hvis Skyld med Rette Mathematikens Studium anpræsset, og at hans Disciple maatte faae den rette Tact for det Matematiske. Thi at det faste bestemte Begreb π al sin Stringents maatte træde klart ud, og Beviserne ikke fattes Noget i Skarphed, det arbeidde han ikke blot paa, det holdt han ikke blot over — han udrettede det ogsaa hos alle Dem, som ikke alt for meget manglede den naturlige Sands herfor. Han havde altsaa som Mathematiker netop Det, hvad man hos Skolemanden først og fremmest ønsker.

*) I sit Testamente nævner han — i Anledning af en Bestemmelse, han gjor i Henseende til de Doubletter, som Herlufsholms Bibliothek maatte erholde ved Indlemmelsen af hans Bibliothek deri — blot Physik, Naturhistorie og Pedagogik som sine „Undlingsvidenskaber.“

Men alt Dette, hvad der i saa mange Henseender dannede sig i hans Indre, det samlede sig nu her i en Individualitet, gjennem hvilken det ikke kunde Andet, end blive frugtbringende for Mange paa den meest umiddelbare Maade. Thi han var energisk og ivrig af Natur, kraftigt stræbende til at faae udrettet og sat igjennem, hvad der var ham magtpaalliggende. Hans hele Natur drev ham til det Praktiske; hans Følelse for en Sag var Virksomhed for den. I head han besluttede og foretog sig, var han ivrig og udholdende.

Men idet vi nu see denne Knydighed og Dygtighed, denne Drift til at handle og udføre, denne Ridkærhed og Trofasthed finde en hellig Gjenstand, hvorom den sammentrænger sig, paa Herlufsholm, maae vi nu etter see hans Liv fra en historisk Side. Det var i et betydningsfuldt Tidspunct i denne Stiftelses Historie, at han kom hertil, og det viste sig snart, af hvilken Indflydelse det var, at netop en Mand, som han, kom her. En indgribende, rigtig og væsentlig Hovedforandring i de lærde Skolers hele Indretning ~~var~~ fandt sted, da han kom her, og skulde efterhaanden gaae for sig. Udenfor Hovedstaden blev Herlufsholm det første Sted, hvor den nye Tingenes Orden,— hvis Fortrinlighed fremfor den forhen bestaaende, og hvis Godhed i og for sig længe var erkjendt, — trædte i Live^{*)}. Hovedsagen var, at Undervisningen uddededes til flere Gjenstande, og dernæst, at hver Lærer fulgte sine egne Fag, sine egne Videnskaber eller Sprog, at undervise i igjennem hele Skolen. Dette Sidste satte tillige Lærerne i det Hele i et andet Forhold til Disciplene i den øverste Classe, — den da saakaldte Mesterlectie, end det Forhold var, som forhen havde fundet Sted. Men denne Forandring maatte da nu ogsaa kunne benyttes til Bedste for den hele disciplinariske Forfatning. Men naar en saadan ny Tingenes Orden skal gjennemføres, og Tidspunctet tillige maa benyttes, for at en Skole i det Hele derved kan komme i en bedre indvortes tilstand, saa er det af stor Vigtighed, om der finder sig en Mand, som holder Drift i sig til at maatte være — som er bered til at ville være — og som har Kraft til at funne være — overalt

---

^{*)} Man see Melchiers Herlufsholms Beskrivelse Pag. 293.

ilstede med sine Øine og med sine tanker, til saa at sige overalt at være paa Færde og i en vis Grad at handle, som om han var Et og Alt. Virkelig et saadant Factotum kan i en saadan Lid behøves, og er næsten uundværligt. Man tillade mig dette Udtryk. Hvad vil det i denne Sammenhæng sige? Mene vi ikke derved en Mand, som, medens han har sit føerdeles Kald, dog driver det fælles Alnigende, som var det hans eget personlige Foretagende, hvori han da med Liv og Ejel giver sig hen. Saaledes levede Melchior fra først af for Herlufsholm, saaledes kom han i Gang med at leve for det: hans Charakteer, hans hele Natur drev ham dertil. Men ikke mindre dreves han dertil ved Forholdene og alt det Opfordrende, de for ham maatte indeholde; hvortil kom, at han, som havde været Discipel paa dette samme Sted, eg som for ikke mere end 7 Aar siden havde forladt det, ganske anderledes levende, end Andre, maatte føle eg vide, hvad her var at gjøre, og hvor vigtigt det var at griben ind. Det var ham Venuvant, det var ham imod, han var som rykket ud af sin Bane, naar det ei længere tilstede ham at virke og leve som et saadant Et og Alt. Ikke altid tænkte man da paa, hvor Meget der i En Lid vel turde være bleven ikke ført til Ende, hvor Meget være blevne staacende paa Halvveien, hvor Meget slet ikke paatænkt, dersom denne Drift aldrig havde været i ham.

Men idet jeg herved kommer til at tanke paa, hvorlunde denne Mand, — der dog saaes i saa venstabelige Forhold til saa saare Mange, der ved utallige Lejligheder viiste hin ham saa egne Beredvillighed til at hjelpe og tjene og gjøre Andre Noget til Behag og Fornoielse, og der overhovedet i sit hele Wæsen havde noget Cordialt — hvorlunde han dog ikke kunde gaae sit Liv igjennem paa det lykkelige Herlufsholm, uden megen Strid, valde mange Betragtninger ind paa mig. Skal jeg med faa Ord sige, hvori det laae, saa var vel Grunden denne, at netop det Samme, som satte ham i et saa godt Forhold til alle hans Herlovianere og til saa mange Andre, ogsaa netop forte med sig, at han maatte være en Mand, som ikke kunde Undet end kæmpe paa det Kraftigste for sine Grundsetninger og Overbevisninger. I begge Dele saae man Energien i hans Natur.

Borrigt laae det vel ganske i Sagens Natur, at i saa Henseende Forholdet i det Hele maatte danne sig anderledes med Hensyn til Dem, som var hans Disciple, og Dem, der havde været det, end til Andre. Af hine var han i Almindelighed meget afholdt, først som en Fader, siden som en faderlig Ven. Ja man tor vel sige, at i Almindelighed baade Disciplene i Skolen og de Fordums Disciple hang ved ham med en sjeldent Kjærlighed, en Kjærlighed, liig den, og noie sammenhængende med den, hvormed deres Hjerte hang ved Herlufsholm selv. Wel stede det undertiden, — saa er det sagt mig — at, naar Disciplene hørte op at kunne henregnes til Bornenes Classe, og skred mere frem i Alder og Udvikling, at der da kunde indtræde spændte Forhold imellem ham og mangen Enkelt iblandt dem. Han kunde maaske ikke høre op med at see Born i dem, medens han dog ei længere fandt dem berede til at lade sig betragte som saadanne. De vidste maaske ei heller at tage sig rigtigt i de nye Forhold. Dog er det vist langt fra, at, hvad jeg her, for troligen ~~at~~ følge de mig girne Beretninger, ei har villet tilbageholde, har fundet Sted med Hensyn til Fleerheden af de øldre Disciple. Det fandt uden Tvivl kun Sted med et vist Slags Individer iblandt dem, og derfor gaves der vel mange Klænger, hvori slige Spændinger aldeles ikke formærkedes. Idet mindste have flere Fordums Disciple af ham fra ganske forskellige Perioder, Ungre og Eldre, som jeg har adspurgt om denne Sag, tilkjendegivet mig, at de dog ikke havde mørket noget Sligt, hverken hvad dem selv eller deres Ternaldrende angik. Men hvordan saa hans Forhold til viære Disciple var, saa, hvad de skulde lære, lært de godt og tilstrækkeligt, og de erkendte og følte det, og naar de nu havde forladt Herlufsholm, naar han nu, som han i flere Aar gjorde, havde fulgt dem til Hoisssolen, for at være dem nær og tilrede med Hjælp under deres første Prøvelse her, og naar de saa kom tilbage igjen til dette deres Barndoms elskede Hjem, — hvilket mange af dem gjorde — hvor var han dem da den livelige, muntre Ven, der glad modtog dem, hvor følte de dem da dragne hen til ham. Og kom han atter til Hovedstaden, saa blevе bestandigen Herlovianerne ogsaa her de, han meest tænkte paa. Med mange af Disciplenes Forældre knyttede han

venskabelige Forbindelser; hans fordums Disciple var nu hans kjæreste Besøg; med dem færdedes han; i deres senere Livsstjæbner deltog han paa mange Maader virksomt og handlende. Virksom Ven, naar det gjaldt, var han overhovedet for sine Venner — jeg maa gjentage det. Han var, hvad Gøthe saa udtryksfuldt kalder zuthåtig. Dertil var han mere velgjorende, end man maaske troede; thi af Alt, hvad han gjorde, var der Intet, der mindre kom for Dagen, end naar han gjorde Vel.

Endnu maa jeg her ikke forglemme hūnt cordiale Du, hvormed han led sig kalde af alle Disciplene. Han indførte Dette, da han havde været Lærer en fem til sex Åar, nogen Tid efterat jeg havde forladt Skolen. Mueligt, at et Diebliks godmodige Tyrighed kan have bragt ham dertil; jeg veed det ei; men selv, om saa har været, have dog sikkert Pædagogens Grundanskuelser ligget til Grund. Han satte sig, ved dette ene lille, men meget betydnende Ord, i et Forhold til sine Disciple, ~~da~~ hvilke han lod ved dette Ord et Forhold blive udtrykkeligen tilhendegivet, som især maatte lade de Nysankomne og overhovedet de Mindre føle, at i ham skulde de søger og finde ei blot Læren, men den nærmere Fortroelige, mod hvem de skulde være lige fremme og frie; ja i Tritimerne den faderlige Legekamerat.

Men anderledes, end til hans Disciple, har vel Forholdet let funnet blive med Hensyn til Dem, med hvilke han skulde virke i Forening, saa og til Dem, til hvilke han stod i et Forhold af Underordning. Her indtraadte ei sjeldent haarde Collisioner; især naar han, der ofte ikke var lidet stiv, traf sammen med Saadanne, som egaae vare tilbøielige til at være det. Da maatte man især betænke, at han i det Hele var af det Slags Mænd, som i højere Grad, end andre, give Anledning til at bemærke, hvor noie dog ofte de Egenheder hos en Mand, som ere os til Besøer, hænge sammen med de Egenskaber hos ham, hvis Godhed vi høiligen maae prise. Ingen saae og folte Dette vel mere, end hans fordums Lærer, hans mangeårige Medarbeider, vor ødle, elskede Brorson, der dog mest, baade som aldrende Mand og som den bestandigen medindvirkede Rector, maatte føle Besværligheden ved de ofte stemme Collisioner, som opstode. Naar vor

sortrøffelige Brorson viiste Melchior saa stor en Føielighed, med at det, at Melchior ikke var af det Slags Mænd, han især holdt af, og med alt det, at Brorson stundom funde ytre sig meget bittert om Melchior, saa tro man kun ganske sikkert, at det for en stor Deel var, fordi han, der elskede sine gode Disciple saae høiligen, nos- som saae og folte, at, hvad Melchior var for Disciplene, idet han, som en ægte frisk og livelig Bonneren, paa mange Maader erstattede dem det fædrene og modrene Huus, det havde Ingen været, det vilde ei let Nogen kunne etter blive for dem; men at Den, som paa saadan Maade i saa hoi en Grad gjorde Mere, end han var ansat til, ham maatte der vel tilstaaes mere Raadighed og Herredomme, end der maasee ellers kunde tilkjendes ham ifolge hans Stilling. Det vigtigt Punct harmonerede desuden Begge: i deres Begreb om Rector-verdigheden. Melchior havde hoie tanker om den, og ansaae det for vigtigt at haandhæve og overholde den, og Brorson havde Følelsen deraf saa umiddelbart i sig, som Neget, der forstod sig af fig. 15, at, hvor det gjaldt at være Rector, viiste han sig uden Betenkning, talede og handlede, som Den, der harer Myndighed. Det Begge saae man i denne Henseende Mænd fra den gamle Tid og med den gamle Tænkemaade, saa meget som de ellers saaes at tilhøre forskjellige Tider, idet man let blev vaer, at den Enes akademiske Livsperiode var falden efter Aaret 1789, den Anden derimod en Tid lang havde været Mand, forend med dette Aar Omvæltningerne i Europa begyndte*).

Iovrigt maa man hos Mænd af Melchiors Art og Natur betenke, at, naar vi ofte kunne føle os kaldede til, ja nødte til at stille os imod deres Eensidigheder, saa turde etter de voere til i Verden, for at holde vore Eensidigheder Stangen. Jeg mener, at Mænd, som Melchior, maa selv Den have mangen Anledning til at prise, hvem de ei sjeldent ere faldne til Besvær.

* Da Brorson sidst i Aaret 1784 ankom til Herlufsholm, som ansat Conrector, havde han Melchior med sig som en Discipel, der havde faaet Plads i Skolen, og først 6 Aar efter blev Student. Deraf kan Alders-Forholdet imellem dem ses.

Uden Lidenskabelighed kan en saadan Charakteer, en saadan Drivtighed og Iver, overhovedet ikke let være, og Melchior, hos hvem Fyriheden ved mange Leiligheder var oiensynlig, havde ogsaa sin Undeel af Lidenskabeligheden. Kun tenke man ei, at Lidenskabelighed ikke kan være uden Hidsighed og et opfarende Væsen. Dette sidste havde Melchior ingenlunde. Det vilde ogsaa have contrasteret alt for underligt med hans Lust til at ville udtrykke sig med en vis logisk Noiagtighed, samt at ville, enten det saa var i selfsabelig Samtale, eller i haarde Sammenstod, explicere Alt, endog Det, der meest forstod sig af sig selv, hvilket han iovrigt ikke funde gjøre uden langsomt, formedelst noget vist Stammende i hans Tale. Hans Naturs og hans Gruudsætningers hele Tendents forte ham til at ville vise' sig hold og sindig, selv under heftige Oprin; og han ansaae sig vist ofte for Den, der handlede med Kulde og Rolighed, ja i en vis Forstand handlede han ofte virkelig ogsaa dermed, idetmindste paa en vis afmaalt Maade, medens dog Lidenskabeligheden virkede og arbeidede i hans Indres dybere Grund, og havde mere Undeel i Handlingen, end det skulde synes. Kun vilde man gjøre ham megen Uret, om man vilde troe, at den kom fra en egentlig egoistisk Grund. Egoist var han langt fra at være. At handle med Stringents efter erkjendt Grund sætning var egentlig Melchiors Willie og Hu i alle vigtigere Unliggender. Men selv Grund sætningens roligere Forfolgelse kunde hos ham blive haard og virke censidigt. Mangen haard Kamp med Foresatte, Medarbeidere, Undergivne funde da ei udeblive; og herskede herunder end den Erkjendelse, at der burde handles med Sindighed, saa herskede dersor dog ikke altid Sindigheden selv. Da Melchior i sine Paastande og i sin Fremgangsmaade var sig bevidst, og med Foie funde være sig bevidst, at han havde Ret i Det, han egentlig vilde, saa var han ofte stiv og ubsielig i en alt for hoi Grad. Det var da, som havde han, over den første Deel af den Regel, han selv ofte udtalte: fortiter in re, leniter in modo, ganske glemt den sidste Deel deraf. Men gav man ham forst Ret i Det, hvori han havde Ret, og indlod sig med ham i rolig Overveielse af Form og Maade, saa funde man dog nok se, at han havde Sands og Foelse for huint leniter in modo.

Overhovedet kunde, selv efter haarde Spendinger, et godt og hjerteligt Forhold til ham etter altid let indtræde. Thi hans hele Natur stemte ham til Venstabelighed. Paa levende fyrig Anerkjendelse af det Gode, det Fortrinnige hos Andre fattedes det ham nu især ikke. Han var endog let til at berøges af en saadan Sindstemning. Hvor have vi ikke hørt ham tale med en entusiastisk Varme om de Xærere, han præste Herlufsholm lykkelig for at have erholdt, og sig lykkelig for at være kommen i saa noie Forbindelse med. I hans Sjæl herskede desuden megen Aandsmunterhed og Tilbørelighed til et vist Slags Skjent. Men den Aandsmuntre er ogsaa velvillig. Ejensfærdig, velvillig var han overhovedet i hoi Grad; gjørne rede til enhver Bistand. Hvor ofte saae man ikke denne Samme, hvis Fader kunde føre ham ind i den haardeste Strid, etter at vise sig som den til at fornøie Andre hoist Beredvillige. Den Samme, som, med en vidgaaende Rosieregnen, kunde tage Alt paa det Skarpeste med sine Disciple, i eet eller andet Tilfælde, var dog netop Den, som lod sig enhver Oplive'se, ethvert Moerslab, enhver Forlystelse, som hører Ungdommen til, være magtpaalligende, og gik paa den mest deelstagende Maade ganske ind deri. Der gik en vis matematisk og paedagogisk Stringents igjennem hans hele Tilværelse, men der gik ogsaa en sand livelig Munterhed igjennem den.

Det skal være vanskeligt at sige, hvad der charakteriserede ham mest, enten alt Det, hvori hin Xærer-Strenghed viste sig paa de mest paafaldende Maader, eller alt Det, som lod os see i ham den sande livelige Borneven og Omgangsven. Men det troer jeg at turde sige, at det Sidste var han mere af Natur, det Andet mere af Grundsetning, der imidlertid nu ogsaa hos ham, til hvis Natur det hørte, at ville handle efter Grundsetning, var gaaet over i Naturen; og vist er det, at uden denne godmodige Livelighed og denne sande Bornekjærlighed, samt denne Willighed i Genyket, som bragte ham til saa gjørne at sige: Ja! naar man tillidsfuldt bad ham, vilde hin Stringents ikke kunne have virket velgjørende; tværtimod, forbunden med et mørkt Sind, turde den have virket ruinerende. Men nu kunne vi meget vel fatte, hvorledes han, som kunde gaae saa

vidt, at han før et Bogstav's Skyld kunde lade en Discipel skrive en heel matematisk Udarbeidelse om, ja som ikke led en forglemmt Pris over et i gaae uændset bort, med alt det dog kunde være saa overordentlig meget afholdt af sine Disciple. Han var den faderlige Borneveren, der netop tog sine Disciple som en temmelig streng, men i sine Bornekreds sig saare velbefindende og gjoerne sig bryggende Fader tager sine Born. Den samme Discipel, som han om Morsgenen havde revset haardt, kunde han om Aftenen paa den muntreste Maade hjelpe med at faae en Papæsse i Stand, eller hjelpe tilrette med at dreie et Naalehuus. Ja man var endog ikke altid vis paa, at han jo kunde bringes til godmodigen, at tilstede Undtagelser fra visse ellers faste Bestemmelser. Kun gif det ei saa vidt, at han havde sig sine foretrukne Hndlinge, Noget, som Ungdommen er langt fra at betragte med ligegyldige Hine. Mindre turde jeg sige ham fri for, hvad der stundom ses hos selv de bedste Skolemaend, at nu og da visse enkelte Disciple, som viistnok ei ere uden Fejl, kjendeligen spores at være dem det Modsatte af yndede. Dog vare saadanne ham i Leg og Moerskab lige saa nær, som de andre.

Teg maa gjentage, at det overhovedet vil være vanskeligt at sige, hvad der charakteriserede ham mest, enten hunn skarpe Haardhed i at holde over Alt, hvad han ansaae for strengeligen nødvendigt, eller hunn livsfriske Tyrighed og Godmidighed i Livet. Denne saae man vist hyppigst; men en underlig Blanding af begge Dele er det saare langt fra, at vi tor tillægge ham; thi begge Dele kom fra samme Kilde, som ligefremme og consequente Htrlinger af hans energiske Menneskenatur. Men i alvorlige Tilselde, især ved vigtigere Anliggender, kunde en lempelig Fremgangsmoade ikke være hans Ullsøelighed, hverken hvor det gjaldt Disciplene, ei heller i hans Forhold til Medarbeidere og Foresatte. Mod hine kunde han da vise en Strenghed, ja Haardhed, som endog Klogskab ofte burde have nedstemt, da den let kunde virke lige tværtimod Det, han derved troede at udrette. Det tor vel have haendtes ham, at han, ved at forvandle den Dag, da en Tobakspibe var funden hos en Discipel, til en højstidelig Forhør og Straffedag; i hele Skolens Nærørelse, bevirkede,

at der i Stedet før de faa Piber, som skjultes, som mange til Herlufsholm, som skjultes med dobbelt Omhu. Men han var især meget streng i Henseende til visse Ting, som han paa det Yrigste søgte at forekomme, eller undertrykke. Derhen hørte netop Tobakstrygen; ligeledes Smægen og Banden, utiladt Kortspil, Lyst til at drikke Brændevin — hos den ganske Unge langt snarere en Ambitionssag, end en Nydelsessag, ligesom Tobakstrygningen — samt endelig den Ret, som i sin Tid, efter gammel Wiis, de Eldre tiltogte sig, at behandle de Smæne som deres Oprørtere. Hvor vigtigt det i det Hele er, at der vaages over, at slige Utilbørligheder ei faae Indpas, maa vel Enhver erkjende; ligeledes, at der vaages langt sikkere, naar Den, som soler Vigtigheden herof, og af Naturen er faldet til at virke dertil, er aarvaagen og paa Førde i saa Henseende, end naar allene Den er det, som blot er blevet ansat dertil. Derom tor vel Den tale, som just var Discipel i Skolen, da, for at forebygge det skammeligste Trekortspil og Halrtolospil, som vi i Smug drev, blandt andre Midler ogsaa det blev grebet, hvorom det undrer mig, at Melchior i sin Herlufsholms Beskrivelse ikke taler, da han dog better om det, som mod Tobakstrygning lige saa klogeligen blev an vendt *) — nemlig at lære Disciplene at spille L'ombre. Jeg ans forer Dette, der ikke kan Undst, end komme mig i Hu ved denne Lejlighed, fordi man, naar man tanker paa, hvor noieregnende, haard eg rede til at tage Alt paa det Strengeste Melchior var, ikke maa glemme, at han, først som Discipel paa dette Sted, siden som Lærer, harde havt hyppig Lejlighed til at blive vær, hvor let mangen meget stem Ustik kunde faae Overhaand. — Dog vil jeg just ikke derfor anprise en saadan til Haardhed gaaende Strenghed, som den, man undertiden faae hos ham. Man har ikke undladt at bemærke, at Disciplene paa Herlufsholm i Almindelighed havde en ganske anden

*) Pag. 291; Middelet bested i, at tildede de Disciple, som alstede havde vant sig ganske til Tobaken, at ryge, imod at de fulde staae inde for, at Ingen lært det af dem, eller paa egen Haand begyndte derpaa.

Frygt for Brørsens Ord og Mine, naar han viiste dem Breden, end for Melchiors Stok; eg det uagtet Brørsen var langt fra at være af de Mand, der sege Frelsen i Loven og sammes Retfærdighed.

Kunde nu lempelig Fremgangsmaade ikke ventes af en Melchior i Forhold til Disciplene, saasnart det gjaldt, at afskaffe eller forebygge Ussik, saa var da ei heller af ham i Forhold til Medlærere og Foresatte Lempelse efter Omstændighederne at vente, hvor det gjaldt Sager af nogen Betydenhed. Halvt at lade see, hvad der ei kan opnaaes heelt, eller halvt at gaae uden om, hvad han reent vil have bortskaftet, det hører en saadan Mand ikke til. Oliver Collisionen ham for sterk, er han snarere færdig til at opgive Alt; lade briske, naar det ei kan bære. I Sandhed, oftere var vor Melchior, naar han saae, eller troede at see den Sag, for hvilken han arbeidede, og med den tillige sig selv, kranket, paa Veie til at sige sig reent los fra Herlufsholm, og derfra at gaae ud igjen i den vide Verden. Den første Gang, det skeede, — det var i den af ham ellers, som Skolens kjærlige Fader, saa hoit agtede Geheimraad Brandts Tid — da skal det have vort denne meget, at alle Disciple kom i Bevægelse for at beholde deres Melchior. Men det blev ingenlunde ved denne ene Gang. Oftere bragte Collisionerne ham til den samme Tanke, og sikkert aldrig uden at grundede og gode Folkeser dertil vare Marsagen. Men, greben i et varmt Øieblik, bekræftet i et roligere, sin Udsørelse meget nær, faldt en saadan Beslutning dog hen igjen. Han havde været saa Meget for Herlufsholm, og dette harde været saa Meget for ham, han var saa voxet sammen dermed, han var for os, som kjendte ham, saa uadskillelig derfra, at, som vi ansaae det for en Umuelighed, at han kunde forlade Herlufsholm, saa maatte det vel i sig selv være en Umuelighed. Vi havde da ogsaa set ham ende med Hengivenhed, Hsiagtelse og Kjærlighed til Mand, om hvis Bestyrelse og Anordninger han ofte havde utalt sig med Harme, ofte havde fortalt med hūnt satiriske Sind, som lod ham, med sin Munterheds livelige Udtryk i Ansigtet, tale moersomt om Ting, der i Grunden smertede ham, og som heller ikke hørte op at bevæge ham, snart med Harme, snart med hine satiriske Folkeser, uagtet han nu nærede de velvilligste

Følelser mod Den, hvil^s Foranstaltninger de skyldtes, efterat denne nu harde vundet ham ved det meget Gode, han dog nu maatte erkjende hos ham.

Hvad han var som Lærer, har jeg allerede forhen berort. Dette hørte til det Lykkelige i hans Liv, hvori der overhovedet var ikke Lidet jeg maaprise ham lykkelig for, idet jeg beskuer hans Liv fra Ideens Standpunkt. Jeg anseer det for en særdeles Lykke, at det blev ham forundt, at hengive sit hele Liv, og det et i Omsorg og Virksomhed saa utrætteligt Liv, paa eengang til de Studier og videnskabelige Beskæftigelser, der vare ham de kæreste, og tilliige til dette sit Herlufsholm, der var ham saa dyrebart. Herlufsholm er bleven næsten alle Dem, der have levet her en Tid, inderligt kjært; men han især fandt sig i det Hele meget vel paa dette hellige Sted; thi hans noisomme Sind fandt sig i, i Henseende til Livets udvortes Goder, ikke at have Mere, end han her kunde finde, og hans virksomme Sind vidste at gjøre dette Ikke=Meget til Ikke=Lidet. Men hertil kom, at han i Henseende til sit nærmeste Kald, sit Lære=Embede, var ganske paa sin Plads. Han var en dygtig og dersor en hældig Lærer. Ved Siden af Mathematik og Naturhistorie lærte han Physik i dens hele Omfang, hvad Hovedpunkterne angik, og bragde Herlufsholm til at vise, at et godt og grundigt første Cursus heri meget vel kan gives i en Skole ved Siden af alt det Øvrige, uden at man behover at trykke sine Disciple med for mange Læsetimer; thi disses Sal var paa Herlufsholm aldrig saa stort, som i de fleste andre lærde Skoler. Hvad han var som Lærer, var ogsaa overalt erkjendt. I hans Tag kom Herlorianerne i Almindelighed særdeles vel forberedte og dannede til Universitetet. Men hvor meget han allerede tidlig var om sig i saa Henseende, som i saa mangen anden, beviser Dette, at han, strax efterat den nye Undervisningsmaade var blevet indført paa Herlufsholm, fik udvirket, at Candidaterne derfra ved examen artium. blevne examinerede i Mathematik og i Physik, hvilket ikke fandt Sted med de Dimitterede fra nogen anden Skole, indtil 1805, da den nye Anordning for examen artium udkom, hvorefter Mathematik blev fordret af Alle, men den særdeles Examination i

Physik for Herlovierne bortfaldt; hvilket dog ikke hindrede, at jo Physik blev lært lige saa godt paa Herlufsholm, som før.

Men for Physik og Naturhistorie gjorde han paa Herlufsholm endnu meget Mere, som man da af den driftige Mand funde ventede. Jeg tænker herved paa de Samlinger, som vi saae ham anvende saa stor en Omsorg og Glid paa at udvide. Hvor saadanne Samlinger først ere og drage Opmerksomheden til sig, det kommer let, ret som af sig selv, Mere til; thi til Den, som haver, er Enhver villig til at give. Men at der først danner sig et godt Grundlag, det beroer paa den Driftighed og Tær, hvormed der paaskjennes, bevares, attræaes og samles i den første Begyndelse. Denne Tær og Driftighed viste nu Melchior i hoi Grad, og, som i saa meget Andet, skjelnede han ogsaa her ikke imellem Det, som var hans, og det, som var den Stiftelses, for hvilken han levede. Hvad der under en saadan Mand vel maatte skee, skeede da ogsaa. Samlingerne blevе efterhaanden anseelige, baade den physikaliske og den naturhistoriske. Hün harde han seet opstaar under sine egne Hænder fra Intet af. Denne begyndte med den betydelige Mineraliesamling, som i Året 1799 blev forceret hertil. Han var om sig, hvor Noget var at erholsde, og han satte færnt og nær Enhver, som han stod i Forbindelse med, i Bevægelse, for at skaffe ham, hvad der var at saae *). Og hvilken Glæde var det ham, naar det kom; hvor virk- som var han da ogsaa som Arbeider i og for disse sine Samlinger. Med en forhenværende Herlovier, Kjobmand Grisler i Gronland,

*.) Hvad der i dem tilhørte ham selv, har han ved sit Testament sjænket til Herlufsholm. Ligeledes sit Bibliothek (1446 Numero; mangt Numer udgjorende flere Bind; vurderet til 1618 Abdtr.). Jeg vil ved denne Lejlighed anfore de Ord, hvormed han begynder: „Da det er mit Duske,” siger han, „ogsaa efter min Død at kunne gavne den Stiftelse, til hvis Bedste den største Deel af mit Liv har været oposfret, og da jeg desuden skylder den Stiftelse, som i en lang Tid af Åar har forsøgt mig en sigrer Virkreds og et behageligt Liv, at vise den min Erkendtlighed, saa fastsættes herved” o. s. v.

stod han til denne Ende i bestandig Forbindelse; siden med flere Herloviañere, som vare komne til Gronland. Kom Herloviañere til Bestindien eller andetsteds hen i det Æerne, sendte de ham hyppigt Noget til hans Samlinger. Og ei blot Eager begjerede han, ogsaa Underretninger; og som han var saare hurtig til at skrive Breve, saa henvendte han sig ogsaa uden Betenkning til alle Sider med Breve, baade i andre Anliggender og i naturhistoriske. To, tre Gange funde han skrive om det Selvsamme, til han sic, hvad han attraede. Men hvad han især gjørne sogte at faae, var levende Dyr. Thi naar han, saa opmærksom han end var paa hvært mindste Punct, som besraf Dyrenes udvortes Beskrivelse, ikke tog Deel i de nyere Tidrys anatomiske Undersøgelser, saa holdt han derimod meget af en Eladse af Jagttagelser, hvortil de zoologiske Anatomer og Physiologer mindre have havt Lejlighed, eller hvorpaa de mindre have lagt an; han sogte nemlig at iagttagte Dyrene i deres levende Tilstand, og havde altid saadanne hos sig *), deels i heelt Gangenskab, deels i en friere For-

*). Ved denne Lejlighed vil jeg ikke undlade at fortælle Følgende, som er blevet mig fortalt: Da en Ven af Melchior, Pastor Sephus Zahle, var blevet Præst i en Egy i Jylland, hvor den gamle danske Nette, den sorte Nette, som ellers næsten overalt i Danmark er blevet udryddet af en anden med Elibene ankommen Art af Nette (Vandringkretten, mens deesmanns), endnu havde holdt sig, skrev han til ham, at blandt hans Segnesfolk var der især negle, som interesserede ham (Melchior) meget, nemlig disse Netter, og at han nok ønskede at faae en heel Familie af dem til sig, som han da bad ham skaffe sig. Det skede; den kom i god Behold til Kallundborg, hvor Melchior harde sorget for dens videre Transport til Herlufsholm. Her indrettede nu Melchior Alt saa godt for disse sine Gjæster og Ganger, at han skrev til Pastor Zahle, at han trivlede om, at nogen Nettesfamilie i Danmark var bedre logeret og besorgeret, end denne. Men wegen Tid efter havde han den Sorg, en Morgen at finde disse sine Gjæster, enten alle, eller alle paa een nær — jeg veed ikke rei — dræbe. En eller et Par af de graue Netter havde arbejdet sig ind til dem, eg aarretet denne Ædelæggelse; hvorend

satning, hvorred han da, saavel som ved Udstillingen af tilsendte Dyrehuder, paa den letteste Maade satte sin Lyft til, at sysselsætte Disciplene i deres Fritid og at færdes med dem, i Forbindelse med sine naturhistoriske Beskæftigelser. Især gav han sig dog af med de sædrenelandske Dyrøs Undersøgelse; ja han har endog gjort nogle Opdagelser i saa Henseende. Thi en egen Art af Snog, som forekommer i Egnen af Vordingborg (coluber ortungensis) var han den Forste, der opdagede, nemlig i den videnskabelige Betydning af dette Ord, det er, opdagede for Naturforskerne. Saavidt jeg veed, har han ogsaa angaaende nogle Musearter gjort Dagtagelser, som forhen vare ukjendte. Herom ville vi nu vel, naar hans Beskrivelse over den danske Stats (det vil sige Danmarks, Færøernes, Islands og Grønlands) samt Norges Pattedyr komme ud, erfare det nærmere. Da nemlig Landhusholdningselskabet udsatte en Pris for en Beskrivelse af de danske Vertebrater, men tillige erklaerede at ville tage Hensyn til Udarbeidelser af mindre Omfang; saa fandt denne Opgørding ham i Besiddelse af saa Meget, som han havde samlet til Bedste for en saadan Beskrivelse, samt med en saadan Lyft til netop at arbeide i og for denne Deel af Naturhistorien, at denne Pris-Udsættelse maatte være ham, som om han især var Den, den gjaldt. Kun at han for det Forste indskrænkede sig til Pattedyrene. Norge havde Landhusholdningselskabets Indbydelse ikke næret. Men Melchior kunde umueligt undet, end tage Norge med. Ikke blot havde hans Samlen omfattet Norge fra først af, lige med Danmark; men desuden, kunde han, som hørte til Dem, der dybest folte Norges Adskillelse fra Danmark, ingenlunde, i videnskabelig Henseende, for sit Bedkommende foie Adskillelsen i Ideernes Rige til den politiske Adskillelse. Da Melchiors Udarbeidelse ikke omfattede den hele Opgave, men omment fun 4 af den, kunde Prisen ikke tilkjendes den, men derimod

---

overigt Melchier kom til at se for sine Nine en Prove paa, hvorledes det kan være gaart til, at den gamle sorte Diette saa mange Steder ganske er blevet udryddet af sin øver Hare i auflunde Grunde og værste Fjende.

santdes den værdig til at tilkjendes en Belønning af den halve Prisø
Værdie, og berommedes,¹⁾ ved Selskabets i Juni 1830 afgivne Dom,
især fordi Beskrivelserne hyppigen vare gjorte efter Naturen, og for
sin Rigdom paa interessante Bemærkninger over de afhandlede Dyrø
Levermaade og Naturel, af hvilke de fleste skyldtes Forfatterens egne
Tagtagesser af Dyr, han selv havde hørt hes sig. Den bestemtes
tillige til Trykken. Men Melchior havde endnu tilbage at tilfoie
mangen entet Bestemmelse i Tyrenes Beskrivelse, som han havde
ladet staae blank, og desuden at legge den sidste Haand paa Værket
i det Hele. Men for det skeede, deede han. Det Tilbagestaende maatte
imidlertid udfoldes og fuldendes, og da den Ven af ham, til hvem
det overdroges, vilde gjøre det med den tilborlige Grad af Noagtig-
hed og tillige Sikkerhed, men deels levede borte fra de litterære
Hjælpemidlers Samlingssteder, deels maatte forskrive vijsse Værker, ja
maatte see at faae vijsse Dyrearter i Hænde, for ved eget Hensyn at
afajere vijsse stridige Puncter, er Trykningen af Værket længe bleven
opholdt, men det vil sikkert udkomme, og vil da sikkert vise sig at
være et Værk af sandt Værd, ei blot med Hensyn til sin nærmeste
Bestemmelse, men og for Bidenskaben selv*).

Teg er herred allerede kommen til at omtale Melchior med
Hensyn til hans litterære Virksomhed. Egentlig er en saadan
hverken at vente eller at fordrø af en virksom og drivlig Skolemand
i Melchiors Stilling. En Skolemand, der ikke indstrækker sig til sin
Undervisning i sine Fag og Timer, men lever heelt for sin Skole,
og endda for en Skole som Herlufsholm, kan vel have saa Meget
at agte paa og tenke paa, at Intet kan være naturligere, end at
han ikke kommer til at indlade sig paa noget litterært Arbeide, især
naar han i sine Fag enten finder Lærebøger for sig, der tilfredsstille
ham i det Væsentligste, eller han kan besørge saadanne tilveiebragte
ved Oversættelser, eller han endelig ved skriftlige Annotatiorer kan er-

---

*) I den Dieblit, nærværende Tale leveres til Trykken, ere flere Ark
deraf allerede trykte, hvilke jeg har hørt for mig. Værket vil
udkomme paa den Gyldendalske Udgivnings Forlag.

statte Manglerne i dem, han bruger, hvilket Melchior gjorde ved at sørge for, at hans Disciplers Exemplarer af de brugte Lærebøger blev gennemskudte med hvide Blade, hvorpaa af Disciplene selv de Rettelser, Oplysninger og Tillæg, han gav, saavelsom, hvad Physiken angik, de fornødne Tegninger *) blev indførte. Paa et Sted, som Herlufsholm, funde nu især for Den, som saaledes tog sig af alle Ting, som Melchior, en Drift til at virke som Skribent ikke let komme til at faae det Raaderum, som den hos Den, der vil følge et saadant Kald, maa faae. Men som Melchior var, maatte han derimod vel sole Kald til et litterært Arbeide, saasnart det stod i en ganske nær Forbindelse med Det, han bestandigen levede for. Et saadant Kald folte han nu to Gange; thi hans som Doctor-Dissertation udarbeidede Afhandling, der gaaer ud paa en Sammenligning imellem den effentlige og den private Opdragelse og Undervisning, regner jeg ifse, da den kun er skrevet, fordi han troede at burde erhverve sig Doctor-gradea, og sikkert skulde falder anderledes ud, dersom han havde afsattet den i Modermaalet. Det første Skrivt af ham, vi kunne sige ham ret at have arbeidet paa af indvortes Drift og Kald, var hans Herlufsholms Beskrivelse, altsaa ret et saadant, som en saadan øgte Herlovianer maatte ønske at kunne faae fuldbragt og udskyret saa godt, som muligt. Det andet var den naturhistoriske Beskrivelse, jeg alt har omtalt. Beskrivelsen af Herlufsholm gik længe forud. Han begyndte den tidligt, men arbeidede meget længe paa den, og den blev længe forventet. Dette er ei heller at undres paa; thi til et saadant Værk maa der samles længe. Han gik nemlig tilbage til Skovklosterets Historie, altsaa til en Tid, langt forud for den, da Herluf Trolle, ved Mageskifte med Frederik den 2nden, sikret det til Eie mod at afstaae sit Hillerødsholm til Kongen. Tillige vilde Melchior tilfredsstille den Interesse, som han selv havde, og som han hos

*) I Sartorophs lille med Nette berommede Lærebog i Physiken ere nemlig ingen Kobbere, fordi det udtrykkelig var Hensigten, at Disciplen selv skulde, naar Læren havde tegnet dem for, nodes til at efter tegne dem.

sine nærmeste Læsere kunde forudsætte, for hver mindste Ting i Stedets Forfatning i de forskjellige Tidssrum. Meget kom vel ogsaa først til Spørsgåmaal, eller blev først tilført ham, efterat det noksom var blevet bekjendt for Alle, at han havde et saadant Værk for, og Enhver derfor fandt sig opfordret til ved Leilighed at komme frem med sine Erindringer eller Bidrag. Med hrisken Omhu det er skrevet, som og Kobberne besorgede, seer Læseren let. Ogsaa her see vi da i ham den trosfaa og nidkjære Herlovianer.

Hvorledes Melchior baade i og udenfor Læretimerne var den paapassende Opdrager, der havde Die for Alt, gik omkring overalt, lod sig Alt være magtpaalliggende, men hvorledes man etter, saa streng en Pædagog han end var, deg ved utallige Leiligheder saae den sande Ørneven i ham, derom har jeg talst forhen; men i en Tale til Minde om Melchior maa man vel have Ret til, ja tør sole sig opfordret til, at tale to Gange om, hvad han var for de Smaae paa Herlufsholm. Børn kunde overhovedet som elektrisere ham, hvor han stodte paa dem. For de Mindre blandt Disciplene var han, kunde man næsten sige, baade som Fader og Moder. Han tog sig lige saa meget af dem, hvad Leg og legende Sysselsættelse, som hvad Undervisningen angik. Mangen ankommen Discipel har han frivillig ved privat Hjælp hjulpen paa Gled med Undervisningen ikke i sit Fag allene, men i Alt; omrent som en Fader, der har sat sin Son i en lerd Skole, kan gjøre det hjemme. Hans Værelser, med hvad de kunde frembyde, stode aabne for alle. Baade for Moerskabslæsning og mangelunde anden dannende og udviklende Moerskab sørgede han, fra det Dieblik, han kom til Herlufsholm. Hans Dreielad, hans Midler til at gjøre Papesker, til at udstoppe Fugle, til at forvandle det vilde Ebleræs Grene til Knortekjeppe, og mange andre Apparater af mange Slags, stode til Disciplenes Disposition. I mange Aar stode endog hans Værelser, enten ggnste, eller tildeels, bestandsdigen aabne den hele Dag, og Disciplene kunde gaae ud og ind, hvad enten han var tilstede eller ej; ja, om han saa var gaaet til Nestved, vare Dorene ikke lukkede. Ved Meget, han foretog, havde han Disciple hos sig og om sig; han veiledede dem selv til Meget,

som gav Underholdning i Tritimerne. Som en Taskenspiller, en Bjørnetrækker, eller en anden slig Mand op paa Gaarden, Melchior tog sig strax af ham; thi han tog sig af sine Disciples Lyft til at see Mandens eller Dyrets Konster. Saa noiagtig han var som Lærer, saa fast han holdt sine Disciple til Bestemthed i det Begreb, de skulde fatte om Sagen, saa morede han sig dog meget ved at vise dem og Andre det physikalske Legesoi, om man saa vil kalde det, og variret det paa mange Maader for dem. Han monne vel og indsee, at en saadan morende Bestjærtigelse med de Virkninger, som den kyndige Physiker kan frembringe paa mangelunde Maader, maa kunne tjene til at liveliggjøre Anstuelsen af Sagen, gjøre fortrolig med den, og bringe den til desto bedre at holde sig fast i Eindringen; omtrent som Horatsiske Sententser kunne det, hvilke man paa en munter Maade har hørt anvende, ja drive et Spil, men et sindligt Spil, med.

Alt, hvad nu Melchior saaledes var og gjorde for sine Disciple, og meget Mere, maatte vi have for Dic, naar vi traadte ind i hans Bærelser. Maaskee et Dyr, ankommet over Verdenshavet, lob os forbi henad Gulvet, idet vi traadte ind, eller et Par Fugle fra vore egne Skove rakte os de truende Næb imøde. Maaskee Dyrekroppe eller Dyrehuder fra Egnene nær ved Nordpolen laae rundt omkring. Nejpe en Plads at sidde paa finde vi maaskee. Vi see es om, og udbryde maaskee i de Ord: „her er jo saa uordentligt, som . . .“ ja skulle vi tale ret, maae vi sige: „som paa en ivrigt arbeidende Lærds Skriverbord.“ Thi fun saaledes lade vi ham vederfares Net. Alle hans Bærelser varer for ham, hvad Skriverbordet er for him. Men lader os nu folge med ham, naar han træder ind i sin Classe, og monstrer sine Disciple med Dic, idet han seer efter, om de ere vaskede og redte, eller naar han seer sig om paa deres Stuer, eller i deres Skabe. Hvor noie passer han ikke her paa, at Enhver er ordentlig i sin Person og med sit Soi. Og forsøge vi at tage Dem for os, han har undervist, og sege at skue ind i deres Hoveder, da ville vi see, hvor magtpaalliggende det har været ham, at her Alt maatte være i den fuldkomneste Orden, hvort paa sit rette Sted.

Dog, jeg sagde for Lidet, idet jeg vilde forklare og dermed undskynde den Norden, som Mangen vel overraskedes ved at see i hans Værelser. De vare endnu Undet og Mere for ham, end hvad den flittigt arbeidende Lærdes Skriverbord er for denne. De vare, om jeg saa maa sige, den bedste Kreg i den Bornestue, han sogte at give de Smaae paa Herlufsholm til Erstatning for den, de havde forladt hjemme. Og her siger jeg Meget, som kan bidrage Meget til at lade os see Melchiors hele Tilverelse paa Herlufsholm i sin Bestyndenhed. Naar en Dreng, forladende sit fædrene og modrene Hjem, bliver Discipel paa et Sted som dette, saa gjenfinder han, om end under andre Former, og kommande fra andre Hænder, Meget af hvad Hjemmet gav: Lærdom, Opsyn, Pleie, Bedergrægelse, Fest- og Glædesdage, Legepladse og Kammerader. Meget deraf bedre, end i Hjemmet. Men hvorfra kommer Erstatningen for mange tilsyneladende Smaating, som i Fædrenes huset ved mange Leiligheder, Morgen, Middag og Aften, lader Verden finde Wei til mangeslags oplivende, fornsiende og tillige dannende Indvirkninger paa de unge Sjæle? Hvorledes erstattes dem Moderens Ejemt og Leeg, hvorledes den Onkel eller Farter, som red at tanke paa dem ved Leiligheder, ved sin lunefulde Munterhed, ja allerede red sin daglige rolige Kommen og Gaaen, er meget Mere for dem, end han synes at være? Hvorledes alt Dette paa Herlufsholm erstattedes Disciplene i Melchiors Dage, det vide vi. Vel ingenlunde ene og allene — thi alle Lærerne toge sig af Disciplene udenfor Læretimerne, paa mere end een Maade — men fornemmeligen dog skeede det ved ham. Istedetfor alt Hünt gav han sine Smaae sig med sin hele Personlighed, med sine Værelser og Udhuse og Alt, hvad deri var; han tog Deel i deres Langboldspil, deres Tugleskydnings- = Anliggender, deres Toure til Holstet for at spise Tykmalk, deres Kartoffelgilder, og viiste mangfoldig Omsorg for dem paa de frie Aftener; især glemte han ikke de Aftener, da et Skuespil i Nestved løkkede en Deel af dem dit, og der derfor dobbelt var at tænke paa de Tilbageblivende. I Sandhed man kan ikke undre sig over, om man ved mange Leiligheder hører det erkjendt af Fædre, priset af Mødre, og paa en ganske egen Maade med Hengivenhed

erindret af fordums Disciple, hvad han harde været for Herlufsholms Born.

Men idet vi mindes ham saa virksom, som han var, og syrig i sit hele Æsen, saa see vi ham ogsaa for os med hans hele, en vis Kæsthed og Dygtighed forknydende Udvortes. Und og stærk saae han ud, med sin noget undersættige, bredskuldrede, sig temmelig lige holdende Figur, og han var i det Hele meget sund og stærk, indtil maaskee med en Knæskade, han fik, samt en Ålm, han ved en ulykkelig Hændelse brak, nogen Ustagelse i Legemskraften, ja i Landsliveligheden begyndte, indtil i de sidste Aaringer hyppig Koldfeber kom til. Den organiske Forstyrring i Myrerne, som efter hans Dod, da han blev obduceret, fandtes, stod nu vel tilsidst især i on mere indgribende Forbindelse med hans sidste Tids i visse Henseender meget kjendelige Slovelse, end Nogen har tænkt sig *). Men i det Hele baer hans Udvortes Kraftighedens Udtryk. I hans Gang og Bevægelser var noget spillende Livfuldt, naar Nogetsomhelst yttrede en vækkende Indflydelse paa ham, s. Ex. naar han besøgte En og Under paa Gaarden, for at bringe dem en mærkelig Nyhed, eller for med Satirens Udtryk i Mine at give dem Underretning om Et og Undert. For Sygdom gav han høist uøjérne ester; det var hans sunde Charakteer imod, at nogen Sygdom skulde faae Magt med ham. Helst sogte han at faae Magt med den, ved saadanne Midler, hvore ved enten Sjælen bringes til at spørnde sin Kraft an mod Legemet, eller Legemet synes at blive kuet. At gaae en Sygdom fra sig ved en Gang i den frie Natur, det var et Raad, som stemte med hans høeckraftige Tænkmaade. Læger og de Midler, de foreskrive, tyede han allersidst til, og kun saare nødtvungen. Det saae man i hine Koldfebre, han nogle Aar forend sin Dod i meget lang Tid leed af, inden han lod Lægen fuldt Raaderum. Ogsaa i hans sidste Sygdom kaldtes Lægehjernen først til allersidst. Men selv naar han laae

*) Den mærkedes især derpaa, at han kunde lade Dyrehude og andre Naturalier, som ankom til ham, ligge ubenyttede, indtil de fordrævedes.

paa Sygeleiet forsøgte han høist ugjørne sit Embedes Pligter. Disseplente maatte da i hans Timer indfinde sig ved hans Seng. Det skeede endog lige til hans Død. Ja den Søndag, da han den 11te Septbr. 1831 døede om Middagen Kl. 1½, spurgte han endnu om Morgenen efter sine Disciple, til man erindrede ham om, at det var Søndag *). I sunde Dage agtede han, naar han med bart Hoved gif omkring, hverken Soelskin, Regn eller Bloest. Hans Hilsen var da den, at nikke et Par Gange med det temmelige store, mere brede dog end hoie, Hoved med de krusede sorte Haar. Gjøre sig afhængig af en overflodig Tornosdenhed kunde ei høre ham til, allerede fordi det var hans Frihedsfølelse imod. Særdeles Incitamenter holdt han ei heller af, hverken stærke Drifte eller Tobak. Derimod vel nok af Vin og af Alt, hvad den sunde, gode Appetit kan begjøre og finde Behag i. Meest deg af visse gamle danske Retter, samt af den nordiske Drif, Punsch'en. Et finere Kjøkkens Tillavnninger fandt neppe Vaastjennelse hos ham. Der hørte ikke Meget til at gjøre et Bord til et godt Bord for ham, men ved et saadant godt Bord holdt han nok af at sidde. Dog hindrede hūnt Stringente og Logiske i hans Natur ham i, uagtet al hans Livelighed, at give sig hen i hin Tankernes frie og ubundne Løb, som til egentlig overgiven Lystighed udfordres. Et selfsabeligt Kortspils Beglinger og Kampe maatte naturligvis kunne more en saadan Mand; ligeledes hvad der ellers kan fornsie i en selfsabelig Kreds; kun ikke just Musik, naar undtages saadanne Sange, som de Thaarupske med Schulz's Melodier, især dem af Hostgildet; heller ikke synes Poesie i nogen synnerlig Grad at have været hans Lyst og Glæde, undtagen den muntre og komiske, Holberg fremfor Alt, samt hvad der hørte til Reminiscenz.

*) Af et den 6 Septbr. paa Sygesengen diceret Brev seer man, hvorledes hans Sinds Livelighed vedligeholdt sig. I Følelsen af sin Tilstands Farlighed siger han: jeg maa være ad utrumque paratus, eller, med salig Jakob von Thyboes Ord: ich muß mir zulassen.

serne af Horats og Virgil *); latinske Sententser eller Udtynk forekom overhovedet hyppig i hans Brere, dem han har skrevet mange af; ligeledes nu eg da et Par Ord af Epiktet eller Xenophon. De Nydeler, hvorved man forholder sig roligt modtagende, rare ei for ham; han maatte være i Aktivitet, naar han ret skulde finde Behag.

Af Alt, hvad der kan henregnes til det Sentimentale i Menneskeliv og Menneskehed, maatte man, om man ogsaa tog Ordet, ei blot i den bedste, men ogsaa i den mest omfattende, den af Schiller opstillede Betydning, ikke vente at finde synderlig Noget hos vor Melchior, om hvem jeg allerede har sagt, at han hørte til Dem, hvis Følelser for Mennesker eller for Eager helst udtales sig, ja næsten allene udtales sig i Virksemhed og Handling. Med Mange stod han i et godt og hjerteligt Forhold har jeg forhen sagt; og maatte vist aldeles sige: hjerteligt; men istedetfor hjerteligt turde jeg ingenlunde have sagt et følelsebrigt eller følelsefuldt. Imidlertid tro man ingenlunde, at han, som doede ugift, og ikke vides at have været forlovet, eller havt Tanke til at gifte sig, hørte til Dem, som ei let blive forelskede. Evertimod, han har i sin Død sikkert temmelig let funnet blive det; han forsvarede ogsaa engang med Varme den Paastand, at til ret at fornorsie sig paa et Bal, hørte en Forlibelse med; han selv tog i tidligere Tider Deel med i Dandsen paa Herlufsholms Baller. Men uden Divil har han, naar han har været indtaget af et Fruentimmer, ikke let funnet komme til det afgjørende Skridt — thi hos ham maatte et saadant ei blot være et Skridt af Tilbøreligheden; men ogsaa af en ved Betenkning og Overveielse bekræftet og sikkret Beslutning. At han aldrig er blevet gift, har vel, næst efter, at en Ungdoms Inclination berovedes ham ved Doden, havt sin nærmeste Grund i hans Stilling, som vistnok ei kunde gjøre

*) Da Moer Mads i Holsted, til hvem Disciplene i mange Aar havde pleiet at gaae, for at spise Tykmalt, var doet, satte Melchior hende et Minde ved at staae en Gravskribt over hende op paa Lygtepælen i Gaarden, med følgende Linier af Eneids første Sang (Eneas's Ord til Dido):

en saadan saakaldet Forandring tiltraadelig for ham; det skulde ogsaa have været tungt at se ham, som gjerne gav bort, og som — selv farvelig i Klædning og Levemaade — harde Disciple nok og Naturalie=Unliggender nok at anvende Penge paa, og var rede til enhver i saa Henseende onskelig Udgift, det skulde været tungt at se ham maatte tage Alt knapt, og endda kæmpe for Udkommet. Paa Herlufsholm, hvor Gjæstfriheden Guddom i mange Tider har haft ssjonne, lyse Templer, livelige Capeller, maatte den gifte Lærer, i Stilling og Forhold, som Melchiors, have været meget godt aflagt, langt bedre, end Skolens Overlærer (hvilket var Melchiors Prædicat) kunde blive det. Men i Melchiors Forhold til det smukke Kjøn, hvoraf han nok følte sig tilstrucken, var endnu Eet at bemærke, som man idetmindste har troet kjendeligen nok at blive vær hos ham. Unge Fruentimmer synes han nemlig vel meget og vel længe at have betragtet, som om de kunde være nylig confirmede unge Piger. Var det vel temmelig klart, at hans Kjærlighed til Børn og Lyft til at give sig af med dem var nær beslægtet med hans livelige Lyft til at færdes med den i Dyreverdenen spillende Livsfylde, saa turde der nu vel i hans Forhold til unge Fruentimmers fremdeles være Noget, som hermed var beslægtet. Men hvad ældre Damer og Fruentimmer angik, da stod han i sande Venstabsforhold til flere af dem i hans nærmeste Krebs, og flere af dem tor dybt have følt hans Tab, som sig nær vedkommende. Som han tidlig var og efterhaanden mere og mere blev Den, til hvem Mange paa Herlufsholm tyede i Livsalliggender, hvor det gjaldt at skrive Breve, gjøre Forestillinger, indsende Ansigninger, affatte Documenter, og som han var saa villig til at skrive og tale og handle for Andre, saa kom han især let til at blive

*In freta dum fluvii current, dum montibus umbræ
Lustrabunt convexa, polus dum sidera pascet,
Semper honos nomenqve taum laudesqve maneabunt.*

Jeg kan ikke nedskrive Dette, uden om denne Spøg at lægge til:
erat hoc unum e multis.

som et Slags Curator og Fortroelig for Stiftelsens, Godsets, Egnens ældre Damer og Fruentimmer.

Dog — fra disse Forsøg til i Grindringen at opfriske, samle og fastholde Billedet af denne Personlighed, i hvil Udvortes hans mangfoldigen blandede, men af een Rod stammende Indvortes ganske spisleder, gaaer jeg til Det, som især i Dag har bragt os til at høitideligholde hans Minde. Hvor Meget han var for sine Disciple, — hvor Meget han erkendtes for at være af hans sjønsomme Venner, derom have hine og disse villet lade et Vidnesbyrd tale ved hans Grav. Dette Mindesmerke, som nu er opreist, skal komme til Skue i Dag, og det er mit Hverv at indbyde alle Dem, som her ere tilstede, til at samles om det, medens det afdækkes. Hvad der i sin Tid, i Indbydelsen til at foranstalte et saadant Monument, blev sagt, har man havt for Hie ved dets Udførelse: at det kunde være Præget af en Simplicitet, der kunde svare til den Hengangnes Tankemaade. Men det første Dickest derpaa vil dog vise Dem, at Konstneren har betænkt, at det skulde staae ved en Mands Grav, som flittig sysselsatte sig med Naturen, især med Dyreverdenen. Som han i Live gjørne samlede en Brimmel af Dyr om sig, saa har Konstneren overalt, hvor der var Sted til en Udsmykning eller Prydelse, ladet Billedet af eet eller andet Dyr finde Plads. De ville see Pattedyr, Fugle, Insector og Crustaceer at have leveret deres Uffendinge til at hædre deres flittige Betragters Gravminde *). Men ved et mere talende Billede skulde Mindet om ham som Børneven, Mindet om ham som Lærer, bevares. Begge Dele har Konstneren søgt at udtrykke i et Bass-relief, som viser en Lærer bæfjæstiget med nogle Smaae. De vilde maaskee endog finde, at Billedet af denne Lærer har nogle Træk af vor Hedengangne. Mere var ei at opnaae — thi et tilfredsstilende Afbilledet af ham, var ikke til. Mere skulde der maaskee ei heller være, da et egentligt Gjenbilledet maaskee ei hørte hen i en ellers ideal Fremstilling af symbolisk Betydning. Et egentligt Gjenbilledet af

*) Nogen anden symbolisk Betydning have heller ikke de saaledes aabragte Dyr, hverken Sommerfuglene eller de øvrige.

hans Udvortes i Medaillonform har ikke funnet leveres, saa gjerne man havde villet anbringe det paa Monumentet. Men ikke blot om Naturvidenskabernes varme og virksomme Befordrer, ikke blot om Barndommens muntre Ven og retsindige Leder, skulde Monumentet erindre. Ogsaa for Herlufsholms trofaste og nidfjøre Son reistes det. Men herpaa kunde intet serdeles Billede tyde hen; herom maa Gravmindets hele Tilværelse, og de Gølelser bære Vidne, som lagde sig for Dagen, ved det Sammenkud, der fandt Sted, for at faae det reist. Gid da nu ogsaa Skuet af det maa hos Betragteren vække den Erkjendelse, at „hvo som faae i Belsignelse, skal og hoste i Belsignelse“; thi i Belsignelse hostede viesseligen Den, som hostede saa megen Kjærlighed og Hengivenhed, og saae saa mange hellige Frugter af sit Arbeide.

Og saa indbyder jeg da nu Alle, som her ere nærværende, til at gaae ud til Graven.

S a n g
ved Mindefesten paa Herlufsholm
den 11te September 1833.
Af Sophus Zahle.

För Talen.

Mel. Beg fremmed her til Stedet kom.

Her svandt Din Morgenstund saa glad
O Melchior! mellem Herlufs Bøge.
Lævillig Du paa Bænken sad,
For Kundskabs rene Guld at sege.
Og see — den lyse Morgenstund
Dig bragte Viisdoms Guld i Mund.

Snart Hjertet Dig tilbagedrog
 Til Herlufs Gaard ved Suusaas Bølge.
 Dithen, hvor selv Du Skatten tog,
 Du vilde Ungdomshysten folge.
 Og see — Din klare Middagsstund,
 Den havde ogsaa Guld i Mund.

Ja! Kundstabs det gedigne Guld
 Som Lærer gav Du Lærelysten.
 Nu hviler Du i sorten Muld,
 Din Aand sig svang til Stjernehysten.
 Med Dig Du tog en herlig Skat;
 Men Meget har Du efterladt.

Du læste i Naturens Bog
 Med Gransteraand, med Kjendersie,
 Og mangen Yngling fra Dig drog
 Med rige Frugter af Din Møie.
 Hvor disse Frugter nydes nu,
 Der, ødle Lærer! signes Du.

Men Herlufs og Virgittas Gang,
 Den var Din bedste Plet af Jorden.
 Den fulgte Du i Tidens Gang,
 Nyt er ved Dig dens Minde vorden.
 Der skal Dit Mindesmørke staae —
 Dit Navn skal fjerne Slegter nææ!

Efter Tælen.

(Ved Graven, da Monumentet afdekkedes).

Staa her, Du simple Mindesteen,
 I fri Natur, i Lundens Skygge!
 Du stander ved en Ædlings Been,
 Som i Naturen fandt sin Lykke.
 Naar Herlufs Sønner døelev her,
 Forkynd dem: „Han var Zaarer værd!“

Staa her i mange, mange Aar!
 Forkynd det høit for fjerne Tider,
 At ei saasnart dens Navn forgaaer,
 Hvis Liv i virksom Flid henglider!
 Hans Mindekrends, som Vaarens Løv,
 Skal grønnes, naar Du selv er Støv.
